ԵՐԵՍՈՒՆ ԵՒ ԵՐՐՈՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 3665 — ՇԱԲԱԹ 21 ԱՊՐԻԼ 1884 — Ն. Տ. 3 ՄԱՑԻՍ

ԳԱՅՄԱՆԸ

Տարեկան գին Կ. Պոլսոյ համար 10 Մէճիտ
» » Գաւառաց » 12 »
Վեցամսեայ » Կ. Պոլսոյ » 5 1/2 »
» » Գաւառաց » 6 1/2 »
Եռամսեայ » Կ. Պոլսոյ » 3 »
Օտար թղթատարով ղրկուած 2 1/2 լիրա
Յանուցման տողը մէկ անգամի համար 3 ղրշ.
Երկու անգամի համար 2 ղրշ է. աւելի անգամներու համար զոյգ սակարկութիւն կը մնայ

ՄԱՅԻՍ

ԼՐԱԳԻՐ

40 ՓԱՐԱՁ — ՀԱՆԱՊԱՀՈՐԵԱՑ — 40 ՓԱՐԱՁ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ՊԱՅՄԱՆԸ

Դուրս գնացած լրագրաց համար ծախքը խմբագրութեան վրայ է։

Լրագրոյս վերաբերեալ նամակ կամ որեւ իցէ գրութիւն խմբագիր—Տնօրէնին պիտի ուղղուի Կ. Պոլիս Բիզա փողոց Եօզուլլը, Շարդ Զարչըսը թիւ 37 Մասիսի դրատնեակը։

Ձանրու ծախքը չվճարուած նամակ չընդունուիր։

Ձապուած նամակ, յօդուած, եւայլն եւ չեն տրուիր։

Կ. ՊՈԼԻՍ 21 ԱՊՐԻԼ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎՈՅ ԵՐԷԿԻ ՆԻՍՏՆ ԵՒ 83—84 ՆՍՏԱՇՐՋԱՆԻՆ ՓԱԿՈՒՄԸ

Ազգ. Ժողովը երէկ Ղալաթիոյ Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցին գումարեցաւ ընդ նախագահութեամբ Գեր. Իզմիրլեան Մատթէոս եպիսկոպոսի, ատենապետութեամբ Ղազարոսեան քրիստոսասէր էֆ.ի և ի ներկայութեան 25 երեսփոխանաց, որոց թիւը ապա 46ի յանգեցաւ։

Ատենը ժամ 6ին բացուելով, նախ Ատենապետ էֆ. Զատկական տօնի շնորհաւորութեան առթիւ Մայր-դիւանի կողմէ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր տրուած այցելութեան և տեղի ունեցած խօսակցութեան արդիւնքը ծանոյց Ժողովին, ինչպէս արդէն լրագիրք ժամանակին հրատարակած էին։ Ատենապետ էֆէնտին կարդաց Մայր-դիւանի կողմէ առ Ս. Պատրիարքն ուղղեալ այն Տեղեկագիրն, որ Ազգ. Ժողովոյ վերջին հանդիսաւոր նստին կաթողիկոսական ընտրութեան արդիւնքը կը ծանուցանէր։ Ն. Բարձ. Սրբազնութիւնն՝ ի պատասխանի՝ շնորհակալութիւն յայտներ է երեսփոխանութեան ցոյց տուած նախանձայուղութենէն վասն Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ պաշտպանութեան, յարելով թէ այս մասին Ազգային Ժողովոյ միակ թերութիւնն եղած է իր անունն ընտրելեաց ցանկին մէջ դնելը։ Դիւանը պատասխաներ է թէ ոչ ոք կրնայ ծանրանալ երեսփոխանաց խղճին վրայ. ազգին կամքն էր այն, և պէտք է որ Ն. Սրբազնութիւնն ալ յարգէ զայն։ Ժողովը այս տեղեկութիւնները լսելէ յետոյ գոհութիւն յայտնեց։

1. Եղղատի վիճակէն ընտրեալ կարապետ էֆ. Արսլանեանի երեսփոխանութիւնը չկրցաւ վաւերանալ, Գաւառ. Ժողովոյ Տեղեկագրին մէջ տեսնուած ինչ ինչ օրինական թերութեանց պատճառաւ։

2. Ամասիոյ Առաջնորդ Խօրտամեան Պօղոս վարդապետին և տեղւոյն 15 քահանայից կողմէ իրարու դէմ ուղղեալ բողոքագրերը Վարչութեան յղուեցան ի նկատառութիւն։

3. Ժողովը ճանաչեան Մ. էֆ.ի մէկ առաջարկին ի պատասխան՝ Նախաձեռնութեան դիւանի տեղեկագրին եղրակացութիւնը նախավճռով ընդունեց, որ էր՝ «քանի որ Սահմանադրութիւնը չպարունակեր պատժական տրամադրութիւն մը պարտականներու դէմ, պատշաճ չեմք տեսներ ընդունիլ ներկայացեալ առաջարկն։» Յայտնի է թէ ճանաչեան էֆէնտի առաջարկած էր որոշել պայմանաժամաւ Ազգ. տրոց գանձումը պահանջել Ազգ. պաշտօնատարներէ, և անսաստողները պաշտօնակ ընել։

4. Քաղ. Ժողովը փոխանորդարանի մէկ Տեղեկագիրը բերած էր Ժողովին՝ ի մասին հանգուցեալ Նիզամեանի ընտանեաց կալուածական խնդրոյն, որ փափազեան էֆ.ի կողմէ հարցման նիւթ եղած էր նախընթաց նստի մը մէջ։ Փոխանորդարանն իւր տեղեկագրով կը ծանուցանէր թէ Ղալաթիոյ Թաղ. խորհրդոյ խնդրանօք, պարտաւորեր է Ազգ. Հիւանդանոցը դնել Նիզամեանի այրին իբր խնամակալ և կընդունել նորա բնակարանը։ Թուաւոր կինը կը մեռնի Հիւանդանոցին մէջ։ Հոգաբարձութիւնն հանգուցելոյն գոյքերը կը պահանջէ Ղալաթիոյ Թաղ. խորհրդէն, որ կը պատասխանէ թէ հանգուցեալն իւր խելամտութեան ատեն իւր որդւոց թողած է իւր կալուածն ու գոյքերն, և թէ պէտք է Պատրիարքարանէն վաւերացեալ խնամակալի մը յանձնել զանոնք, մինչև ցչափահասութիւն որբոցն։ Հոգաբարձութիւնը կը պատասխանէ թէ քանի որ որբերը Ս. Փրկչի Հիւանդանոցին մէջ կը պատսպարուին, ըստ օրինի ինքն է խնամակալը։ Իրաց այս վիճակին մէջ միւս կողմէ Նորատունկեան Յարութիւն էֆէնտի կը պահանջէ որ կնիքները լուծուին և կալուածն յանձնուի իրեն։ Փոխանորդարանն այս խնդրոյն պատմականն ընելէ յետոյ, կը յայտնէր թէ խնդիրն առկախ կը մնար տակաւին։

Քաղ. Ժողովը այս խնդրոյ վրայ իւր դիտողութիւններն յայտուկ պաշտօնագրով մը կը նշանակէր, որք են՝

1. Թէ ինք բնաւ խտիր չդներ, այլ հաւասար աչօք կը նկատէ իւրաքանչիւր ազգային անհատ. 2. Թէ ինք չկընար էմ-խապէր չտալ, երբ կալուած մը կառավարութեան կողմէ արդելքի (սեէստրը) ներքեւ դրուած չէ. 3. Թէ այս խնդիրն իւր ձեռնհասութենէն վեր կը նկատէ։

Ն. Թէ-ալենդէան էֆ. —Որովհետեւ հարցման տերը ներկայ չէ, պէտք է այս խնդիրը խնդրոց կարգին մէջ պահել և ի զուր ժամանակ չվատնել։ Մ. Զէյտեան էֆ. — Պէտք է նախավճռով մերժել, քանի որ վարչութիւնն իւր ձեռնհասութենէն վեր կը նկատէ. և խնդիրը փակել։ Կ. Փանոսեան էֆ. —Որբոց և այրեաց պաշտպանութիւնը վարչութեան ամենէն նուիրական պարտականութեանց մին է. պէտք է օրակարգն անցուցեալ զայս խնդիր, և քաղ. Ժողովոյ խօսքն իբրեւ պատգամ Աստուծոյ չընդունիլ։ Մ. Մելքոնեան էֆ. —Հարցման մը պատասխանը նախավճռով չմերժուիր ըստ օրինի, պէտք է որ վարչութիւնն յառաջ տանի իւր քննութիւնն և իմանայ թէ այրւոյն պարքն ո՞րչափ է։ Պոլիս Պապոյեան էֆ. յանուն վարչութեան յայտարարեց թէ Նորատունկեանի և այրւոյն մէջ առնելիքի տալիքի խնդիր չկայ։ Տ. Եռոսոֆեան էֆ. —Գոհ լինինք վարչութեան տեղեկագրէն և փակենք խնդիրն, և եթէ հարցման տերը գոհ չլինի, կրնայ իւր հարցումն հարցապնդման փոխել, երբոր ուզէ։ Վահան Վարդապետ.—Երբ Ժողովս գոհ լինի Վարչութեան պաշտօնագրէն, հարցման տէր երեսփոխանն ի՞նչպէս պիտի համարձակի այս խնդիրը նորէն յուզել և ի՞նչպէս կրնանք փակել այս խնդիրը, քանի որ փոխանորդարանի տեղեկագրին մէջ նկատողութեան արժանի կէտեր կան։ Կ. Սվաճեան էֆ. — Այս Ժողովը գերագոյն Ժողով մ'է, պէտք է բարձր խնդիրներով զբաղի, և ոչ թէ այսպիսի անձնական և գծուծ խնդիրներով։ Այս միջոցիս Կ. Սվաճեան և Կ. Փանոսեան էֆէնտիներու և այլ երեսփոխանաց միջեւ սաստիկ բանակռիւ մը ծագեցաւ և ատենապետ էֆէնտի պարտաւորեցաւ նիստը դադրեցնել։

Յետոյ Ատենապետ էֆ. նորէն ատեանը բանալով, յայտարարեց թէ այս միջադէպ գոցուած էր և թէ այս խնդիրն յայնժամ պիտի յուզուի, երբ հարցման տերը ներկայ գտնուի։

5. Երբ Ժողովը իւր Օրակարգին պիտի անցնէր, վսեմ. Յ. Նուրեան էֆ. խօսք առնելով՝ կաթողիկոսական Յանձնաժողովոյ կողմէ տեղեկութիւններ տուաւ կաթողիկոսական խնդրոյ վերջին անցից վրայ, և երկու պաշտօնագրեր մատոյց Ժողովին, զորս ընթերցաւ ատենադպիր էֆէնտին։ Առաջինն՝ Էջմիածնի տեղապահ Ամեն. Մակար Սրբազանի և Ս. Սինոդին ուղղեալ պաշտօնագիր մ'էր, որ Ազգ. Ժողովոյ վերջին նստին մէջ կատարուած քուէարկութեան արդիւնքն և ընդունուած բանաձեւը կը հաղորդէր։ Երկրորդն, ուղղեալ առ Մակար Սրբազան, կը ծանուցանէր թէ ի դիմաց Թուրքիոյ Հայոց պատուիրակ կարգուած էր կաթողիկոսական վերջնական ընտրութեան գործողութեանց հսկելու և Թուրքիոյ Հայոց իրաւունքը պաշտպանելու համար։ Մ. Աղբիկեան էֆ. —Թէ ինչո՞ւ Մակար Սրբազանի տրուած է պատուիրակութեան պաշտօնը, պատճառը չէ բացատրուած. ինչո՞ւ մութ սաւան ձգուած է։ Յ. Նուրեան էֆ. —Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր յանձնուած էր Պատուիրակի մ'անուանման գործն, և այս ընտրութիւնն յոյժ խոհեմութեամբ և իմաստութեամբ կատարուած է։ Թէպէտ այս միջոցին ոմանք դիտողութիւն ըրին թէ պէտք էր որ պատուիրակներ երթային Պոլսէն, ըստ քուէարկեալ բանաձեւին, սակայն Ժողովն ապա գոհ եղաւ ընթերցմամբ բանաձեւին, որ պատուիրակի մը ներկայութիւնը միայն տրամադրած էր, և չէր որոշած թէ այս կամ այն տեղէն պիտի առաքուին։

Յետոյ Ժողովն Օրակարգին անցաւ որ էր, «Տեղեկագիր համարակալութեան դիւանի ի վերայ կեդրոնական եղմտացոյցի»։ Գեր. Մատթէոս եպիսկոպոսի և Կ. Սվաճեան էֆ.ի առաջարկութեամբ Ժողովն որոշեց յառաջիկայ շրջանին թողուլ զայն, քանի որ Պատրիարքարանի 83—84 տարւոյ եղմտացոյցն ալ արդէն մատուցուած էր առ Ժողովն։ Օրակարգին երկրորդ խնդիրն էր «Ծրագիր ցիշատակագրի»։ Գեր. Մատթէոս եպիսկոպոս Իզմիրլեան, իբրեւ տեղեկաբեր կաթողիկոսական յանձնաժողովոյ, խօսք առնելով՝ յայտնեց թէ ցիշատակագրի պատրաստութեան հարկ չէր տեսնուած, քանի որ այդ պէտքը լիովին կը կատարէր այն ընդարձակ գիրն, որ ազգային ժողովէն ուղղուած էր առ Ս. Սինոդն և որոյ մէկ պատճէնն ալ հաղորդուած էր Ռուսիոյ դեսպանատան։ Յանձնաժողովն որոշած է այլ եւս որ և է ձեռնարկ և որոշում չընել, այլ սպասել կաթողիկոսի ընտրութեան և նմա յանձնել կանոնական ծրագիրն, հանդերձ ցիշատակագրով մը, եթէ հարկ լինի։ Ռ. Պէրպէրեան էֆ. — Մատթէոս Սրբազան ըսաւ թէ առ Սինոդն ուղղեալ պաշտօնագիրը կրնայ լրցունել այս պէտքը, մինչդեռ ցիշատակագրին խնդիրը տարբեր խնդիր մ'է. առաջինը կը վերաբերէր կաթողիկոսական ընտրական գործին և տաճկահայոց մասնակցութեան խնդրոյն, մինչդեռ երկրորդը՝ ցիշատակագիրը՝ բոլորովին բարձր տեսակէտ մ'ունի, այն է ընդհանուր, Մայր-Աթոռոյն իրաւասութեանց, Հայրապետին իրաւանց պահպանման։ Մեք միշտ սխալ քայլ կ'առնունք, որոշումէ ոչ որոշում կը չեղնինք. այս ընթացքն ըստ իս կնճիռ մը, խորհուրդ մ'և գաղտնիք մ'է։ Յառաջագոյն կը փաստաբանուէր թէ կաթողիկոսի ընտրութենէ առաջ պէտք է ցիշատակագիր տալ. այժմ հակառակը կը փաստաբանուի միևնոյն բերաններէ. ըստ իս պէտք է ցիշատակագիրը տալ. Յ. Նուրեան էֆ. ընդմիջմամբ հարցուց — որո՞ւ. — Հարկաւ այն կառավարութեան, որոյ հողին վրայ է Մայր-Աթոռը, պէտք է Ժողովոյս նախորդ որոշումն յարգուի, (յոյներ. — չկայ այդպիսի որոշում, ուրիշ յոյներ. — կայ։ Խմբագրական Դիւանի անդամք յայտարարեցին թէ նոյն իսկ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրը գրած է իրենց որ Ցիշատակագիրն աչքէ անցուցեն։ Այս միջոցիս Մ. եպիս. Իզմիրլեան Մայր-Դիւանէն առ Ս. Պատրիարքն ուղղեալ բանաձև մը կարդաց, յորում Ցիշատակագրին պատրաստութեան յիշատակութիւն կար։ Ռ. Պէրպէրեան էֆէնտի իւր բանախօսութիւնը շարունակելով. — Ահաւասիկ Ժողովը ընդուներ է և Դիւանը գրեր է առ Ս. Պատրիարքն. արդ, հիմա ինչպէ՞ս կը լինի որ ցանձնաժողովը չէ ուզած յիշատակագիրն ի նկատ առնուլ. ի՞նչ կայ, պատճառն պէտք է ըսել։ Մարեան եպիս. — Արդարեւ ցիշատակագրի պատրաստութեան խօսքն անցաւ, բայց չորոշուեցաւ թէ որո՞ւ պէտք էր մատուցանել. ցանձնաժողովն որոշած է առ այժմ յետաձգել զայն, քանի որ իրաց վիճակն այժմ անստոյգ է։ Ց. Նուրեան էֆ. — Խնդրոյն պարզ բնութիւնը մի՛ աւրէք, իրաց ելքին սպասենք. երեւակայական տեսութեանց և դիտմանց ժամանակը չէ, խընդրոյն վրայ պարզօրէն նայինք, արդէն իսկ սրտերիս կը տրուի։ Տ. Եռոսոֆեան էֆ. պաշտպանեց ցիշատակագրին յետաձգման առաջարկը։ Մ. Զէյտուլէֆ.—Ցայտ է թէ 1883 փետր. 25 ի նստին մէջ ես առաջին անդամ յուզած էի կաթողիկոսական խնդիրն։ Ապրիլ 4 ին, երբ ըզդուշացուցի Ժողովիդ թէ բարձր տեղերէ կ'ըսուի «նախ կաթողիկոսն ընտրեցէք և ապա Պալաժենեան քննեցէք» և առաջարկեցի հակառակն ընել, անհնար էր ինձ դուշակել թէ այսքան երկար պիտի տեւեր ցանձնաժողովի աշխատանքն. այժմ չեմ կարող նոյնն յանձնարարել, զի ընտրութեան պայմանաժամն հասաւ և ներելի չէ երկարաձգել անիշխանութեան չարիքը, մանաւանդ որ վստահութիւն չկայ Սինոդականաց վրայ։ Փափազեան էֆէնտին, վերջին նստի մը մէջ յիշատակագրի յետաձգումը քննադատելուն տեղ, լաւ կ'ըներ որ չը հրաժարեր ցանձնաժողովոյ անդամակցութենէն և մղում տար անոր։ Ց. Նուրեան էֆ., ընդմիջելով. — Այս ալ իրաւացի է։ Թող աշխատակցէ՝ փոխանակ խծբծելու այժմ։ Մ. Զէյտուլ էֆ., շարունակելով. — Ուստի, քանի որ ստիպուած ենք ընտրութենէ յետոյ զբաղիլ Պալաժենեայով, ժամանակ ունինք Աղբէկեան էֆ.ի նախապէս առաջարկած համազգական վերաքննութեան ենթարկել զայն։ Իւր բացատրութիւններէ յետոյ համոզուած եմ համազգական խորհրդակցութեան մը կարեւորութեանը, մանաւանդ որ այժմ, եթէ առանձին բողոքենք ի պաշտպանութիւն մեր կրօնի, կընայ պատահիլ որ տարաբնակ Հայք, պետական կամ կրօնական տեսակէտներէ դրդուած, չհամաձայնին մեր ծրագրին ինչ ինչ կէտերուն և օտարին առջև իրար հերքելով տկարանանք. զոր օրինակ, գոյնի խնդիրն, որով մերժեցիք Էջմիածնի միապետութիւնը միւռոնի և եպիսկոպոսացման մէջ, կրնայ մերժուիլ Էջմիածնէն. ուրեմն լաւագոյն է կանխաւ միաբանելու փորձել և այն կէտերը միայն ներկայել ի սրբագրութիւն՝ որոց մէջ ընդհանուր համաձայնութիւն լինի։ Այս համաձայնութենէ յետոյ կ'ընդունիմ որ կաթողիկոսի կողմէ վեհ. Զարին տրուի յանուն Ռուսահայոց մի ուղերձ՝ Պալաժենեայի սրբագրութեանն համար։ Անոնք, որք կը ջանան ջնջել յիշատակագրի խնդիրն որպէս զի չվիրաւորեն Ռուսական կառավարութիւնը, վիրաւորած կը լինին զայն, ենթադրելով թէ նա փակած լինի արդարութեան դուռները։ Միթէ մեր կառավարութիւն կը վտանգի. երբ Սահմանադրութեան վերաքննութիւնը խնդրենք. Նոյնն է Պալաժենեան Ռուսիոյ համար։ Եթէ սա մերժէ, ազատ ենք խնդրել և բողոքել, մեր պարտքը կատարած լինելու համար։

Մարեան եպիս.—Կանոնական ծրագիրը պիտի տանք. նոյնպէս յիշատակագիրն, բայց ի՞նչ ձեւով այժմ մեն կարելի չէ որոշել, պէտք է յետաձգել զայն։ Վիճաբանութեան փակման ձայներ ելան, բայց մեծամասնութեամբ որոշուեցաւ որ Ազգբէկեան էֆ. խօսի, որ կաթողիկոսական խնդրոյն վրայ տեսութիւն մ'ըրաւ և յարեց թէ երեսփոխանութիւնը 66ի դրութիւնն ընդունելով՝ գոհ եղաւ և յայնմ հետէ 6 ամիս անցաւ. փափազեան Ս. էֆ. զգալով թէ դեռ էն «Խոռ ճաց (ծիծաղք) այրած սրտին մխիթարանք մը լինելու համար ցիշատակագիր մը մէջ տեղը նետեց։ Սակայն ցանձնաժողովը չէր կրնար զբաղիլ ադով, քանի որ իւր պաշտօնը միայն ընտրական գործին հսկել և յառաջ վարել էր. ուստի, պէտք է ընդունիլ Մատթէոս եպիսկոպոսի առաջարկն, որ է առայժմ յետաձգել ցիշատակագիրը։ Ժողովը դրեթէ միաձայն հաւանութեամբ ընդունեց այս առաջարկն։ Երբ Ժողովն Օրակարգի երրորդ խնդրոյն պիտի անցնէր, որ էր «Տեղեկագիր վարչութեան ի վերայ անցեց էջմիածնի», հարցման տերը՝ Ն. Թէ-ալենդէան էֆ. առաջարկեց որ այս խնդիրն յառաջիկայ շրջանին մնայ։

Յետոյ Ատենապետ էֆէնտին յայտարարելով թէ 19 նստերու ատենագրութիւնը տակաւին անտիպ կը մնային, յանուն դիւանի կարգաց նստաշրջանին փակման ճառն(*), որ կը յայտնէր թէ Ազգ. Ժողովն այս շրջանին մէջ 26 նիստ ունեցեր է, 47 խնդիրք աւարտեալ, 34 խնդիրք յղեալ, 23 խընդիրք՝ խնդրոց կարգին մէջ, և ներկայացեալ գլխաւոր խնդիրք էին.

1. Կաթողիկոսական խնդիր
2. Երուսաղէմի պարտուց »
3. Առանձնաշնորհմանց »
4. Պատր. և Վարչ. տագնապք
5. Եկմտական խնդիր
6. Կրօն. Ժողովոյ ընտրութիւն
7. Հարցմունք և հարցապնդումք
8. Կտակաց և Ազգ. դրամոց խընդիրք։

Յետ ընթերցման, Ս. Նախագահն, երեսփոխանաց հետ յոտին կանգնած, վեհ. Սուլթանին, իւր նախարարաց, Ս. Պատրիարք Հօր, Ազգ. վարչութեան և երեսփոխանութեան համար բարեմաղթութիւններ ըրաւ, Ազգ. միութիւն մաղթեց և պահպանիչով մը փակեց ատեանը։

(*) Պատճէնը մեր յաջորդ թուով պիտի հրատարակենք։

Էրմէնի Բաթրիքհանէսինտէ Ատանա երեսփոխանը Մինաս Զերազ էֆէնտիէ

Ատանա 2 մայիս.

Կաթողիկոս ինթիխապնա Ատանամըզ նամընա վէրտիկինիզ քուէտէն սօնրայը միւթէէքքիրիզ։ Եաշասը՛ն Ներսէս, Խրիմեան, Մելքիսեդեկ, Երեսփոխանութիւն։

Մէսրիէ Ս. Ռ-ԻԴ

ՀԵՌԱԳՐԵՐ

Փարիզ 2 մայիս.

Նախարարութիւնը Թոնքինի ֆրանսական զօրաց համար իբր 4 միլիոն ֆրանքի վարկ մը պիտի խնդրէ Երեսփոխանաց ժողովէն։

Մարսիլիա 2 մայիս.

Ապստամբաց քանի մը խումբեր նորէն երեւան ելան Նավարի եւ Գաթալոնիոյ մէջ, ուր կը ջանան խզել հեռագրական եւ երկաթուղեաց գիծերը։

ԻԱՐԴՆ ԼՈՒՐԵՐ

—o—

Աւստրիոյ կայսրն հեռագրաւ ծանոյց վեհ. Սուլթանին թէ իւր որդին՝ Ռուտոլֆ իշխանն՝ և Սոֆիէ թանի իշխանուհին ողջամբ Վիէննա վերադարձած են, և այս առիթէն օգուտ քաղելով՝ անդամ մ'եւս շնորհակալութիւն յայտնեց այն սիրալիր ընդունելութեան համար, որով Ն. Կ. Վեհափառութիւնը պատուեց իւր կայսերազուն հիւրերը։ Վեհ. Սուլթանն ալ՝ ի պատասխանի՝ հեռագրաւ ծանոյց թէ ուրախութեամբ լսած էր նոցա վերադարձն, և թէ երկու տէրութեանց միջեւ կեցած բարեկամական յարաբերութեանց ամրապնդման մէկ ապացոյցը կը համարէր նոցա ի Կ. Պոլիս ըրած ուղեւորութիւնը։

Վեհ. Սուլթանը 6000 ղրուշ հանգիստեան թոշակ կապեց թիկնապահապետ Խալիլ փաշային։

Մօնիթէօր կը ծանուցանէ թէ արքունի նաւարանին գործաւորներէն քանի մը հարիւր հոգի երեք օրէ ի վեր գործադուլ ըրեր են, իրենց յետնեալ թոշակաց վճարում մը պահանջելով, և նախընթաց օրն ալ ցոյց մ'ընել ուզեր են, բայց ոստիկանութիւնը ցրուեր է զանոնք։

Նորոտնի Լէսթի լրագիրը կը ծանուցանէ թէ Գարատաղի կառավարութիւնը՝ Կ. Պոլսոյ մէջ իւր ուներեցած ներկայացուցչին ձեռամբ առաջարկեր է Բ. Դրան յարձակողական և պաշտպանողական դաշնագիր մը կնքել։

Երէկ իրիկուն զրոյց կը պտըտէր թէ, կ'ըսէ Էյ-քոբրէս իւր երեկի թուով, մինչև եկմտական տարւոյ վերջը, մարտ 1, շրջաբերութեան հանուած Հավալէներն առաջուան պէս պիտի վճարուին գաւառական սնտուկներէն։ Կ'ըսուի մեզ թէ կայսերական հրամանագիր մ'ելած է այս մասին։

Թարիգ իւր այս աւուր թուով կ'ըսէ թէ ինք այս մասին որ և է պաշտօնական լուր չունի։

Երէկ Գապաթաշի առջև խաբսխեալ Հելլենական Անթոլիքօս Ասիր անուն առագաստանաւ մը բռնկեցաւ, բայց նաւահանգստի վարչութիւնն անմիջապէս օգնութեան հասնելով, առագաստանաւը քաշել տուաւ և ցամաքին մօտ խրեցնելով՝ ազատեց ամբողջապէս այրելէ։

Երէկ իրիկուն զրոյց եկաւ մայրաքաղաքիս մէջ թէ Իսկիւտարի շոգենաւներէն մին ընկղմած և մէջի ուղեւորք ծովակուր եղած էին։ Բայց բարեբաղդաբար ի վերջոյ ստուգուեցաւ թէ այս զրոյցը բոլորովին անհիմն էր։

Եգիպտոսէն եկած վերջին լուրերը կը ծանուցանեն թէ, կ'ըսէ Մօնիթէօր, Խարթում կառավարիչն՝ օգնութեան սպասելէ ձանձրացած և պարէնն ու ռազմամթերքն սպառած լինելով, քաղաքը Մէհտիին տեղակալին յանձներ է։ Պահապան զօրքն 1,000 մարդէ կը բաղկանար, որ երկար ժամանակէ ի վեր յոյժ տրամադիր կ'երեւէր ապստամբաց հետ եղբայրակցելու, որպէս զի կոտրածէ ազատի։ Այսպէս ահա ապստամբք, առանց արիւնհեղութեան, ռազմագիտական նոր դիրք մ'ալ գրաւեցին, որ զինուորական տեսակէտով աւելի կարեւոր է քան զնարթում։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Երէկի Հելլենական թղթաբերով եկած լրագրաց մէջ հետեւեալ հեռագրերը կը տեսնուին.

Լոնտրա 29 ապրիլ. — Գահիրէի անգլիական գործակատար Սըր Իվլին Պէյրինկ ասա հասաւ։ Իտալիոյ կառավարութիւնն իւր հաւանութիւնը տուաւ Եւրոպական դեսպանախորհրդոյ մը գումարման։

Լոնտրա 29 ապրիլ. — Վիէննայէն կը հեռագրեն թէ Աւստրիոյ գահաժառանգ Ռոտոլֆ իշխանին Պոլիս երթալէն առաջ, վեհ. Սուլթանը պաշտօնապէս խոստացեր է անոր թէ Եւրոպական դէմին հետ Օսմ. երկաթուղեաց դէմին միացումը պիտի կատարուի Վիէննա ըստորագրեալ պայմանագրին որոշած պայմանաժամուն մէջ։ Վեհ. Սուլթանն հրաման ըրած է նախարարաց խորհրդոյ, որպէս զի մեծ փութով քննէ Պարոն Հիրշի առաջարկած պայմանագիրը։ Ֆրանչիսկոս Յովսէփ կայսրն այս առթիւ իւր շնորհակալիքն և իւր մտերմական բարեկամութեան հաւատիքն յայտնեց Վեհ. Սուլթանին։

Լոնտրա 27 ապրիլ. — Անգլիական կառավարութիւնը ծանոյց Խըտիվին թէ այս պահուս անհնար էր իրեն՝ զօրք ղրկել ի Սուտան։

Գահիրէ 29 ապրիլ. — Պէրպէրի կառավարիչն սկսաւ քաղաքը պարպել։ Բնակիչք կը փախչին դէպ ի հիւսիսային կողմն։

Պէրլին 29 ապրիլ. — Բոլոյնի կազէթ լրագիրը չկարծեր որ Ֆրանսա Անգլիոյ առաջարկած դեսպանախորհուրդն ընդունի ի կարգադրութիւն Եգիպտոսի ելեւմտից, մինչև որ կարեւոր զիջումներ չլինին իրեն։ Միւս տերութիւնք կը հաւանին Ֆրանսայի այս ընթացքին, վասն զի ոչ ոք կը հաւանի այն եղանակին, որով Անգլիա կը կատարէ իւր պարտականութիւններն յԵգիպտոս։

ՕՍՄ. ՄԻՋԱՄՏՈՒԹԻՒՆ ԵԳԻՊՏՈՍ

Լոնտրայի քաղաքական ակմբոց մէջ ամեն օր նորանոր միջոցներ կը խորհուին զԱնգլիա Եգիպտոսի զինուորական գրաւման դժուարութիւններէն ազատելու համար։ Գազաթաց այս կարգին մէջ ծրագիր մը, զոր Անգլիական խորհրդարանի բարձրաստիճան անդամներէն մին առաջարկած է, խորհուրդ կուտայ, կ'ըսէ Մէնչեսթրի Տէյլիմէյլ, Եգիպտոսի այժմեան բանակն արձակել և նորա տեղ նոր բանակ մը դնել, որ Թուրքիոյ մէջ կազմուի կամաւոր զինուորագրութեան միջոցաւ։ Բ. Դրան հաւանութիւնն, առանց որոյ այս ծրագիր չկրնար ի գործ դրուիլ, իւր վեհապետական իրաւանց պահպանութեան համար պէտք եղած ամեն երաշխաւորութիւն պիտի տայ Օսմ. կառավարութեան, և այս կերպիւ կազմուած բանակի մը յեգիպտոս ներկայութեան արդիւնքը պիտի լինի հաւանականաբար վախճան տալ Սուտանեան ապստամբութեան, որ Եւրոպական միջամտութեան դէմ ուղղեալ է։ Թուրք կամաւորներէ կազմուելիք ապագայ բանակին ծախուց կէսն Եգիպտոսի գանձն և միւս կէսն Անգլիա պիտի վճարեն։

Կ'ըսուի թէ, կը յարէ Մէմորիալ Տիպլոմաթիք, [illegible] դոյ մը գումարման գաղափարը թելադրող անգլիական ծրագիրը կ'առաջարկէ դեսպանախորհրդին հիմնադիրը սահմանափակել լոկ Եգիպտոսի ելմտական վիճակին մէջ, ինչպէս նաեւ Եգիպտական բանակը ջնջել։ Այս վերջին տնօրէնութիւնը մեծ առնչութիւն ունի Եգիպտոսի քաղաքական կացութեան հետ, որ 1879 յուլիս 8 ին Վեհ. Սուլթանին Ֆեռմանովը կարգադրուած է։ Ցիշեալ Ֆեռմանը որ Անգլիոյ և Ֆրանսայի կառավարութեանց հետ համաձայնութեամբ խմբագրուած և միւս մեծ տէրութեանց կողմէ ճանչուած է, խաղաղութեան ժամանակ 18 հազար մարդ կ'որոշէ Եգիպտական զօրաց թիւն և կը յայտարարէ թէ Եգիպտոսի ցամաքային և ծովային զօրութիւնները՝ պատերազմի ժամանակ՝ Վեհ. Սուլթանին պիտի ծառայեն։ Արդ, կը հետեւի թէ, կ'եզրակացնէ Մէմորիալ Տիպլոմաթիք, Եգիպտոսի զինուորական վիճակը չկրնար ըստ օրինի փոխուիլ առանց 1879 ի Ֆեռմանին փոփոխութեան, և այս խնդրոյ վրայ վիճաբանութիւն մ'իհարկէ պիտի չփոթէ Եգիպտական ինդրոյն քաղաքական կողմը։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՀԻԻԱՆԴՈՒԹԻՒՆ

Պէրլինէն ապրիլ 26 թուով կը հեռագրեն. — Հաւանականաբար տարօրինակ բան մը կը պատահի նախարարապետական պաշտօնատան մէջ։ Երեկ առաւօտ կը ծանուցուէր թէ Պիզմարգ իշխանն յանկարծ պաղ առած էր, և թէ բացարձակ հանգստութեան պէտք ունէր։ Որովհետև բաւական վարժուած ենք նախարարապետին սովորութեանց, ի սկզբան միջակ կարեւորութիւն մ'ընծայուեցաւ այս դէպքին. բայց կէս օրէն յետոյ, իրարու ետեւէ ծանուցուեցաւ թէ Պիզմարք իշխանին երկրորդն, Արտաքին գործոց նախարար Հացֆելտ կոմսն և նոյն նախարարութեան խորհրդական Պ. Մորից-Պուխ, հիւանդացած էին իրենց պետին պէս, առաջինը նոյնպէս պաղ առնլով և երկրորդն այնպիսի հիւանդութեամբ մը, որուն տեսակը դեռ չէ որոշուած։ Այս տարօրինակ զուգադիպութենէն ո՛չ ոք կը խաբուի աստ։ Զկայ լուրջ մարդ մ'որ Պ. Պիզմարքի խաղցած կատակերգութենէն խաբուի։ Սակայն մարդ ինքն իրեն կը հարցունէ թէ մեծ նախարապետը տակաւին ի՞նչ կը ընդայ խորհիլ։»

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Անգլիերէն Մորնինկ-Բոսթ լրագրին Պէրլինի թղթակիցն՝ ստոյգ աղբիւրէ առնլով՝ կը ծանուցանէ թէ Պիզմարգ իշխանն որոշեր է այսուհետև ընդդիմանալ Անգլիոյ գերիշխանութեան՝ իբրև ծովային և [illegible] տերութիւն։ Գերմանիա հաւանականաբար իւր ձեռքը պիտի առնու անօրէնութիւնն այն ընդդիմութեան զոր Բոնկոյի խընդրոյն մէջ չահ ունեցող տերութիւնք պիտի յարուցանեն Անգլօ-Բորթուկեզեան դաշնադրին դէմ։

ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ ՄԱՐՕՔ

Գերմաններէն կազէթ մը Վօս լրագիրը վերջին օրերս յօդուած մը հրատարակած է Մարոքի մէջ Ֆրանսայի կացութեան վրայ։ Գերմանական լրագիրը նախ քննութեան բովէն կ'անցունէ այն զանազան փորձերը, զորս Ֆրանսա այս վերջին տարիներս ըրաւ իւր գաղթականական տէրութիւնն ընդարձակելու համար։

Անցնելով Մարոքի խնդրոյն, կ'ըսէ. «Երբ խնդիրն զթունուզ գրաւելու վրայ էր, Ֆրանսա չվարանեցաւ իտալիոյ դժգոհութիւնը գըրգռելէ, որովհետև այն ատեն իտալիա Եւրոպիոյ մէջ ո՛չ մէկ աջակցութիւն կրնար յուսալ։ Գալով Մարոքի, իրաց վիճակը տարբեր է։

«Դարերէ ի վեր, այս երկիրը Սպանիոյ ցանկութեանց առարկայ եղած է, որ թոյլ չպիտի տայ որ Ֆրանսա իւր քթին տակ հանդարտ օրէն որսայ այս հոյակապ ձուկն, և Ֆրանսա կը վախնայ Սպանիոյ հետ գժտելէ։ Ցիրաւի կամ յանիրաւի, կը կարծուի թէ Գերմանիա պիտի օժանդակէ Սպանիոյ։

«Թանճերի ճանբուն վրայ, ոչ միայն Սպանիոյ, այլ Գերմանիոյ եւս հանդիպելու վախը կ'ստիպէ զՖրանսա՝ չափաւորել այն փափաքները զորս ունի դէպ արեւմուտք ընդարձակելու իւր Ափրիկեան ըստացուածքներն, և այս երկիւղն երաշխաւորութիւն մ'է որ Մարոքի անկախութեան դէմ ֆրանսական մեքենայութեանց լուրերն առ այժմ բոլորովին զուրկ են ճշմարտութենէ։»

ԿՈՐՏՈՆ ԶՕՐԱՎԱՐԻՆ ԱՊԱԳԱՅՆ

Ֆրանսերէն Լը Բէվէյլ լրագիրը վերոյիշեալ խորագրով հետեւեալ հատուածն հրատարակած է.

«Անգլիական Սթանտարտ լրագիրը կորտոն զօրավարին ապագայ վիճակին վրայ խօսելով՝ չարագուշակ կերպիւ կը հաստատէ թէ, հակառակ իւր ամեն ըսածին և ըրածին, զօրավարն աներկբայ է իւր վիճակին վրայ։ Արտասովոր դժբախտութեամբ մը, կը գրէ Սթանտարտի խմբագիրը, Կորտոն փաշա, վաղ կամ անագան, վերջին տանջանաց սա՛ մանուած է, և այս տանջանքն, որ ամենէն ստորնադոյն է, խաչահանութիւնն է։»

«Արդարև, այս պատիժը վերապահուած է օտարականաց ի Սուտան, և մարդ չկրնար երեւակայել այն պարսաւելի տանջանքներն որոց կ'ենթարկուին օտարազգիք։ Բարեկամներէս մին, Պ. Ռոտէ, որ Զանզիպարի թագաւորութեան վրայ կարեւոր երկասիրութիւն մ'ունի, այս օրինակ խաչահանութեան մը ներկայ գտնուած է իւժիժի քաղաքին մէջ, Նիանցա լճին մօտ. այն տեղն իսկ ուր Սթանլի վերըստին գտաւ զԼիվինկսթընն. ահա ինչ որ ինձ պատմած է այս առթիւ. «Դատապարտեալը դժբաղդ Սպանիացի մ'էր. ինք միայն կենդանի մնացած էր կարաւանէ մը, որ ջարդուած էր, որովհետև չէր ուզած դիւրաւ կողոպտուիլ, մինչդեռ Պ. Ռոտէ և իրեն հետ բերած ընծայներն խիստ լաւ ընդունուած էին։ Զոհը չուաններով կապուեցաւ փայտայ մեծ խաչի մը, արեւուն տակ և այսպէս թող տրուեցաւ որ երկու ժամ արեւուն տակ խորովի։ Ցետոյ, երբ տաքութիւնը քիչ մ'անցաւ, դահիճները վերադարձան։ Քիչ մը ջուր տուին խեղճին, որպէս զի ոյժ ստանէ։

«Այն ատեն պառաւ կին մը ըսկսաւ նորա ոտից ներքանները իւղոտել, կէս ժամէն աւելի, մինչդեռ դատապարտեալը կը գալարուէր ոռնալով։ Երբ պառաւը տեսաւ թէ այլ եւս չէր կարող դիմադրել, կանգ առաւ. յայնժամ Սպանիացին վայրկեան մը հանգիստ առաւ։ Ցետոյ, երկու մարդիկ մօտեցան, և կամաց կամաց սկսան նորա սրունքները կտրատել փոքրիկ դանակներով։ Եւ տակաւ առ տակաւ, վեր ելան, մսի արիւնաշաղաղ կտորներ փրցուելով, մինչ արիւնը վտակի պէս կը հոսէր։ Երբ կէս մէջքն հասան, կանգ առին, որովհետև մարմնոյն վերի մասը նետերու սահմանուած էր։ Յայնժամ մանուկները մեռցուցին զայն նետերով։ և երբ հոգին աւանդեց, հինգ ժամէն աւելի չարչարուած էր։ Այս սոսկալի տեսարանին միջոցին, Պ. Ռոտէ երկու անգամ նուազեցաւ։ Անկէ իվեր Զանզիպարի մէջ ալ խաչահանութիւն տեսաւ, բայց նուազ վայրագօրէն, որովհետև ոչ խաղողատանք կար, ո՛չ կողոպտում, ո՛չ ալ նետահարութիւն։ Արդարև դատապարտեալն հրացանով սպաննուեցաւ, ժամու մը չափ խաչին վրայ կապուած մնալէ յետոյ։

«Կ'ըսուի թէ Կորտոն փաշա, լաւ ճանչնալով սովորութիւններն այն վայրագ ժողովրդոց, որոց հետ հինգ տարի գործ ունեցաւ, իւր վրայ միշտ թոյն կը կրէր, ի հարկին չարչարանքէ ազատ մնալու համար։ Կը յուսանք թէ յաջողած է այդ թոյնը պահել իւր քով։»

ԿՐՕՆԱԿԱՆ

ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՀԱՒԱՏՔ

Մեր համառօտ կրօնական մէկ գրուածն, որոյ մէջ կը դտնուէին նաև այսպիսի խօսքեր՝ թէ գիտութիւն և կրօնք անբաժանելի դոյնակից են, գիտութեանց ամբողջը միշտ բարեկամ և ապաւէն է կրօնքին, եկեղեցականք թէ՛ ամուրի կամ վանական լինին՝ և թէ՛ ամուսնաւոր կամ աշխարհական՝ պէտք է ուսեալ լինին, այս հարկաւոր զարդը միայն կրնայ փայլեցնել անոց պաշտօնն աշխարհի առջև, և սա՝ ուրիշ միջոցով կարելի չէ ձեռք բերել՝ այլ միայն եկեղեցական վարժարանով, Գրասէր-Ատամ մի բարեկամի առթիւ տուեր էր զմեզ «Բոյան առաջ խմասասիրութիւն» հռչակելու և յանդիմաններ աղաղակելու.

— Ցանուն իմաստասիրութեան և յանուն լաւ իմացեալ Քրիստոնէութեան կը հռչակեմ՝ թէ կղերն այսօր չկրնար ըլլալ ինչ որ էր երբեմն։ Ներշնչեալներու, գերմարդկային էակներու ժամանակն անցած է, փակուած է կոյր հաւատքի շրջանը, և ինչ որ կ'իմանամք վանականութիւն ընդհանուր անուամբ, անհայտ է Հայ ընկերութեան այսօրեայ կենաց ընթացագծին և իւր կենսական շահուց։ Արդի բարոյականն ալ այն չէ՝ ինչ որ էր նախնեաց բարոյականը... Կղերն պարտի աճեցուցել բնութեան և արդի քաղաքակրթութեան բանաւոր պահանջներն, եթէ... չհանդուցանէ հաւասարութեան (հաւասար աշխարհականին) իւր մարմնական ու մտական ու բարոյական կարողութիւնները... կը տուժէ... Սոքա դրական դաղափարներ, սոքա տիեզերական ճշմարտութիւններ են, զորս Աղդիս մէջ քարոզելու պատրաստութիւնն ու փառասիրութիւնը ունիմ։ Դրական իմաստասիրութիւնը Հայ ընկերութեան մէջ պիտի ծաւալի, ինչ ալ գրէ և քարոզէ, օրքան հմտութեամբ ու պերճախօսութեամբ ալ գրէ և քարոզէ Ասողիկ —։

Մարդու մը համար, որ Աստուածային իրաց սերող է, չկրնար լինել ասկէ աւելի մեծ ուրախութիւն՝ որ առթիւ կ'ունենայ Աստուածային ու յաւիտենական ճշմարտութեանց վրայ խօսքի բռնուելու, պատասխան առնել տալու, և Աստուծոյ ձայնը յաշխարհի հնչեցնելու։ Հոգ չէ՝ որ ոմանք ընդունին, և ոմանք դիմադրեն, դիմն ի՛նչ, առաքելոյն ըսածին պէս, «՝ Ա Է պարտական բիբլիոսը պարտուն։»

Ցարմար թէ անյարմար Գրասէր բարեկամին ըսածներէն ալ կ'իմացուէր թէ ճշմարտութեան քաղցը առ հասարակ սաստկացած է, և յաղուրդն ուրիշ միջոցով կարելի չէ լեցուցել՝ բայց միայն միաբանելով բնական գիտութիւններն ու մարդկային իմաստասիրութիւնը Աստուածային հաւատոց հետ։ Փափագելի է որ մեր գրասէր երիտասարդաց տաք աչքերը դէպ ի յայս փայլուն նպատակը չտկուին. բայց ևս փափագելին այն է որ մեր գրասէրները փոխանակ յաւակնելու և ազգային կերպ մը փիլիսոփայութեան վարժապետ երեւելու, ազգային՝ թէ անապացոյց և առանց բացատրութեան խօսքերը տաղնդաւորի և դրական իմաստասէրի պատիւ չեն ընծայեր իրենց [illegible]։

Բնական կարգի գիտութիւններն, թէ՛ դրական լինին և թէ խելամտական, առանձինն չեն բաւական ծծելու մարդկային իմացականութեան բոլոր ծորումը. մարդկային իմաստասիրութիւնը եթէ անջատեմք քրիստոնէական կրօնից հաւատքէն՝ մեր բանականութեան մէջ Աւետարանի Աստուծոյն տեղ չի մնար. մտաւոր շարժումն ուղղելու և կամ կարծեաց ընթացքին առջև ապահով գիծ մը քաշելու գործը վերապահեալ է միայն այնպիսի գիտնարար վարդապետութեան՝ որ հին հաւատքը կրնայ ներդաշնակաւորել փիլիսոփայութեան և անոր նման շատ մը գիտութեանց հետ։ Սակայն, այս հաւանականութիւնը ձեռք բերելու համար [illegible] պէտք չէ՝ այն ճարտարմտութիւնը՝ զոր խաբէութեան հաւասար կը համարի Առաքեալը. կը ճատուցմն ալ հարկաւոր չէ. առաջինը անյաջող չանք է, երկրորդը մատնութիւն։

Փորձառական գիտութեան եզրութիւններն մտաւորական ճշմարտութեանց և հաւատոյ վարդապետութեանց հետ հաշտեցնելոյ համար չկայ և ոչ մի նշանախեց՝ որ հարկ լինի վերցնել, պակսեցունել կամ լուսեցունել. բա՛ց և լուսաբեր միտք միայն բաւական է, հերիք է որ գիտնական և մտամոլական նախապաշարմունքները նետելու, և իւր փոքր ու աղօտ տեսութիւնները և անբաւական մեկնաբանութիւններն Աստուծոյ բացարձակ ու անարատ խօսքէն վեր չդնելու քաջութիւն ունենայ։

Կրնան ըսողներ գտնուիլ թէ արդեօք կ'երազէ՞ Ասողիկ. ինչ, միթէ կարելի՞ բան է որ գիտութիւնը՝ կրօնքի հետ, արդի ընկերութիւնը՝ եկեղեցւոյ, արդի աշխարհականը՝ եկեղեցականին, այժմու սաղմոսասէր վանականը՝ թատերասէր դրագիտին հետ միանայ, և դուցէ շատերն իսկ արհամարհեն Ասողիկի ոճը իբրև այնպիսի աղաղակ՝ որ իմաստասիրութեան փայլակաթեւ կառաց ետեւէն կ'արձակուի. հոգ չէ, դիւրին է արհամարհելը, շատ դիւրին բան է հաւատոյ վարդապետութեանց և բանականութեան նախնական ճշմարտութեանց դէմ հին սկեպտա-

---

ԹԵՐԹՕՆ ՄԱՍԻՍԻ

(134)

ԷՐԹՈՐ ՄԱԼՈՑ

ԸՆՏԱՆԵԶՈՒՐԿ

ՄԱՍՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

19.

ՄԱԹԻԱՅԻ ԿԱՍԿԱԾՆԵՐԸ

Թամ. հետն ի վեր քալեցի և քանի մը նրբանցքներ անցնելէ յետոյ՝ փոքրիկ դրան մ'առջեւ հասանք, զոր բացաւ։

— Ներս մտէք, ըսաւ ինձ։

Տաք օդ մը փչեց երեսիս և խառնաշփոթ բզզիւն մը լսեցի. ներս մտայ և փոքրիկ բեմի մը վրայ գտայ զիս. դատական ատենասրահին մէջն էի։

Թէեւ տեսակ մը զառանցանք տիրած էր վրաս, և ճակատս երակներն այնչափ ուժգին կը բաղխէին, որ կարծես թէ պիտի պայթէին, աչքս մի անգամ շուրջս պտըտցնելով ամեն բան տեսայ, — թէ՛ ատենասրահն և թէ՛ մէջը գտնուած մարդիկն։

Ատենասրահը բաւական մեծ էր, բարձր ձեղունով և լայն պատուհաններով. երկու մասի բաժնուած էր. մին դատական ատենին յատկացած էր, միւսն հետաքրքիրներուն։

Բարձր պատուանդանի մը վրայ դատաւորը նստած էր. անոր առջեւ վարը նստած էին ուրիշ երեք դատական պաշտօնեայք, որոց մին էր, ինչպէս յետոյ իմացայ, դիւանադպիրը, երկրորդն էր տուգանաց գանձապահն, և երրորդն ընդհանուր դատախազն. իմ բեմիս առջեւ պատմուճանաւոր և կեղծամաւոր մարդ մը կար, որ իմ փաստաբանս էր։

Ի՞նչպէս ունեցեր էի այդ փաստաբանն։ Ո՞ւստի կուգար։ Ո՞վ տուած էր ինձ զայն. արդեօք Մաթիա և Պո՞պ։ Այս հարցումները քննելու ժամանակ չէր։ Փաստաբան մ'ունէի, այս բաւական էր։

Ուրիշ բեմի մը վրայ տեսայ նոյն ինքն Պոպ, և իւր երկու ընկերները, կռօ-Շէնի պանդոկապետն, և այլ քանի մ'անծանօթ մարդիկ. յետոյ դիմացի կողմն ուրիշ բեմի մը վրայ զիս ձերբակալող ոստիկանը քանի մը մարդոց հետ. հասկցայ որ վկայներուն բեմն էր այն։

Հասարակութեան պահուած շրջափակը լի էր բազմութեամբ. շրջափակին վանդակասիներէն միոյն վրայ Մաթիան տեսայ. մեր աչերն իրարու հանդիպեցան, զիրար գրկեցին, և իսկոյն զօրութիւն մ'զգացի սրտիս մէջ. պիտի պաշտպանուէի. ինձ կը մնար չվախնիլ և զիս պաշտպանել. ոչ եւս ընկճեցայ իմ վրայ ուղղեալ աչաց նայուածներէն։

Հանրային դատախազը խօսիլ սկսաւ, և քիչ խօսքով յայտնեց գործը. գողութիւն մը գործուած էր Ս. Գէորգայ եկեղեցին, գողերն, որ այր մ'և տղայ մ'էին, սանդուղ դնելով և պատուհան մը կոտրելով եկեղեցին մտած էին. իրենց հետ շուն մ'ալ տարած էին որպէս զի պահպանութիւն ընէր, և եթէ մարդ վրայ գար՝ խմացնէ. ուշ մնացած անցորդ մը, որովհետև ժամ մէկը քառորդ անցած էր, եկեղեցւոյն մէջ աղօտ լոյս մը տեսնելով զարմացեր, և ականջ դնելով ճարճատիւններ լսած էր. իսկոյն գնացեր իմաց տուեր էր եկեղեցականին. նա ալ քանի մը մարդ հետն առած հոն դիմեր էր, բայց նոյն միջոցին շունն հաչել սկսեր էր, և մինչ եկեղեցականն եկեղեցւոյն դուռը կը բանար, գողերը զարհուրելով փախեր էին պատուհանէն, հոն թողլով շունն, որ չէր կրցած սանդուղին վրայ ելնել. այն շունը ձիարշաւի դաշտը տարուելով Ժէրրի ոստիկանին ձեռքը, որուն ուշիմութիւնն ու եռանդն որչափ գովենք՝ քիչ է, իսկոյն ճանչեր էր իւր տէրն, որ սա բեմին վրայ կանգնող ամբաստանեալն է. իսկ երկրորդ գողը կը փնտռուէր։

Գանի մը խորհրդածութիւններէ յետոյ, որք իմ յանցաւորութիւնս կ'ապացուցանէին, հանրային դատախազը լռեց։

Ցայնժամ դատաւորն, առանց իմ կողմս դառնալու, հարցուց ինձ անունս, տարիքս և արհեստս։

Պատասխանեցի անգլիերէն թէ անունս էր Ֆրանսի Տրիսքոլ, և թէ ծնողացս քով կը բնակէի՝ Լոնտրայի Պէթնլ-կռին թաղը Կարմիր-Առիւծի բակը. յետոյ թոյլտուութիւն խնդրեցի ֆրանսերէն խօսելու, որովհետև, ըսի, Ֆրանսայի մէջ մեծցած էի և քանի մը ամսէ ի վեր միայն եկած էի Անգլիա։

— Մի կարծէք թէ կրնաք զիս խաբել, ըսաւ ինձ դատաւորը խստութեամբ. ես Ֆրանսերէն գիտեմ։

Ուստի պատմութիւնս ֆրանսերէն լեզուով ըրի, և հասկցուցի թէ անհնար էր ինձ ժամ մէկին եկեղեցին դտնուիլ, որովհետև այն ժամուն ձիարշաւի դաշտն էի և ժամ երկուք ու կէսին ալ կռօ-Շէնի պանդոկը դնացած էի։

— Ժամ մէկը քառորդ անցած ո՞ւր էիք, հարցուց դատաւորը։

— Ձանբան էի։

— Ապացոյց պէտք է ադոր։ Դուք կ'ըսէք թէ կռօ-Շէնի պանդոկն երթալու համար ճանբայ ելած էիք. ամբաստանութիւնը կը պնդէ թէ եկեղեցւոյն մէջ էիք։ Ժամ մէկէն քանի մը վայրկեան առաջ ձիարշաւի դաշտէն ճանբայ ելնելով, կրնայիք եկեղեցին հասած լինիլ ձեր մեղսակցին քով, որ հետը սանդուղ մը բերած ձեզ կ'սպասէր, և ձեր գողութեան փորձն ի դերեւ ելնելէ յետոյ կռօ-Շէնի պանդոկը դնացած էք։

Ամեն ջանք ըրի ապացուցանելու թէ անհնարին էր այդ, բայց տեսայ որ դատաւորը չհամոզուեցաւ։

— Ի՞նչպէս պիտի մեկնէք ձեր շան ներկայութիւնը եկեղեցւոյն մէջ, հարցուց ինձ դատաւորը։

— Չեմ կրնար մեկնել, և ոչ իսկ կը հասկնամ։ Շունս իմ հետ չէր. առաւօտուն մեր կառքերէն միոյն լիսեռին կապած էի։

Ասկից աւելի ըսել չէր վայլեր ինձ, վասն զի չէի ուզեր զենք տալ հօրս դէմ. Մաթիայի նայեցայ, աչք ըրաւ ինձ որ չարունակեմ, բայց ես չշարունակեցի։

Վկայ մը կոչեցին և Աւետարանին վրայ երդում ընել տուին, որպէս զի ճշմարիտը խօսի առանց ատելութեան և առանց կրից։

Դէր և կարճահասակ մարդ մ'էր, պատկառելի դէմքով, կարմիր երեսով և կապուտակ քիթով. երդում ընելէ առաջ ծնրադրութիւն մ'ըրաւ առջեւս և յետոյ ելաւ կանգնեցաւ սիգալով. Ս. Գէորգի եկեղեցպանն էր։

Սկսաւ երկարօրէն պատմել թէ որչափ չփոթեր և գայթակղեր էր երբոր եկեր յանկարծ զինքն արթնցուցեր էին՝ ըսելով թէ եկեղեցւոյն մէջ գողեր կային. ի սկզբան կարծեր էր թէ գէշ կատակ մ'ընել կ'ուզէին իրեն. բայց որովհետև իրեն պէս մէկու մը կատակ ընել հաւանական չէր, հասկցեր էր որ ծանր անցք մը կ'անցնէր. յայնժամ ելեր հագուեր էր անչափ շտապով, որ բաճկոնին երկու կոճակները բրցուցեր էր. վերջապէս վազեր՝ եկեղեցւոյն դուռը բացեր էր, և գտեր էր... ո՞վ, կամ մանաւանդ ի՞նչ. շունմը։

Եկեղեցպանին այս վկայութեանը պատասխան մը չունէի. բայց փաստաբանս, որ մինչեւ այն ժամանակ բերանը չէր բացած, ոտքի վրայ ելաւ, կեղծամը ցընցեց, պատմուճանին ուսերը շտկեց և խօսիլ սկսաւ։

— Ո՞վ գոցած էր եկեղեցւոյն դուռն առջի իրիկունն, հարցուց։

— Ես, պատասխանեց եկեղեցպանն, ինչպէս որ պարտքս էր։

— Ներկա՞յ էք։

— Երբոր բան մը կ'ընեմ, ներկայ եմ ընելուս։

— Եւ երբոր չընէք։

— Ներկայ եմ թէ չեմ ըրած։

— Շատ լաւ. ուրեմն կրնա՞ք երդնուլ թէ այդ շունը դուք փակած չէիք եկեղեցւոյն մէջ։

(Շարունակելի)

կանութեան քրքիջը նորոգել, անաստուածներու պառկած եւած աղբիւը կուտ պրպտող անկուշտ և անփորձ վառեակներ միշտ կրնան գտնուիլ, թէ և մաքուր ցորենհատին ոչ հոտը և ոչ համը չյայտնին ձեռք բերել։ Թեթև այս մտացիներուն՝ որ թերակատար մի դիտութեամբ մարդկային յաւիտենական ակնկալութիւնները կը համարձակին նախատել, ցո՛ւ թէ, դիմացն ելլեր հոգի մը վչտահար, հոգի մը սիրող, հոգի մը աղօթող և քառորդ մը լուէին, և ահա ի՛նչ պատասխան պիտի լսէին իրենց դիտակցութեան խորէն։

Գուցէ ըսին շատերը՝ թէ կրօնքը և դիտութիւն շատուց ի վեր ապահարզանի տուին իրարու։ Դիտութիւնը այլ եւս չուզեր կրօնքը։ արդի ընկերութիւնը եկեղեցւոյ հետ բան չունի։ — բարւո՛ք է։ բայց եթէ առանց կրօնքի դիտութիւնը մեզ նիւթականացնէ և մոլորցունէ, եթէ կրօնքը, միւս կողմանէ, ես յաստուածային սահմանադրութենէ եմ ըսելով՝ դիտութեան դէմ նզովք արձակէ, եկեղեցին ես ընդհանրական եմ ըսելով՝ ամեն ընկերութիւն իւր մէջ և ներքը քաշել ուզէ։ ո՞վ պիտի արգելք ըլայ։ աշխարհի բարեկեցութեան սիրահար Սկեպտիկանութիւնը, որ նոյն է ըսել՝ այս ա՛նքան կործանարար և ապականիչ ինքնահայեաց բարոյական՝ նը, որ քրիստոսի ոգւոյն այնչափ ներհակ է՝ որչափ ծայրայեղ մի ժլատ ամենապարգև բարերարի։ դիտութի՛ւնը, որ միայն նիւթն իրեն զբաղմունք ըրած է։ ո՛չ։ քակել։ ցըրուել։ քանդել ուզող մարդիկ չպիտի կրնան երբեք յաղթանակ տանել աշխարհիս մէջ ժողովել։ շինել։ խաղաղել և դարմանել ուզող մարդոց և վարդապետութեանց։ Նիւթն այժմ և յաւիտեան ներքոյ է ոգւոյ, ապացոյցները անպատճառ պիտի կարկեն զանհաւատ բերանները, ատելութիւնը փախստական պիտի հալածուի սիրոյ առջեւէն, մարդ՝ երբ և իցէ՝ անշուշտ պիտի երկրպագէ Աստուծոյ։ Ո՛չ նոր կարծիք է այս՝ և ո՛չ հին, այլ անշարժելի մի խոստովանութիւն կամ առածորոյ բացատրութիւնը քրիստոնէական եկեղեցւոյ վարդապետութեանց մէջ պէտք է փնտռել։ Եւ ինչ և եղիւր անցցեն և քանի՛ դ անցնի։

Եթէ արարչութեամբ և եթէ նախախնամութեամբ ճշմարիտ նորոգող ոչ այլ ոք է՝ բայց միայն Աստուած և անոր Առաքեալ Յիսուս Քրիստոս։ Աստուած ոչ ճանապարհ կը փոխէ և ոչ գործ։ յառաջ կը տանի միշտ իւր գործը։ յառաջադիմութեան այս սքանչելիքը միայն եկեղեցւոյ դռնէն ներս աշքի կը զարնէ։ Եկեղեցւոյ մէջ ամեն բան կը քալէ։ ամեն բան կ'աճի։ և բնաւ ինչ ոչ նուազէ։ Զանցնէր ներընչքներու և ֆերմբրիանչն էր էներու ժամանակը։ զի Աստուծոյ յարաբերութեան եղանակը և մանաւանդ Քրիստոսի միաբանութիւնը եկեղեցւոյ հետ՝ ինչպէս որ է, և ինչպէս որ կը պատմուի քրիստոնէական հաւատոյ եղելութեանց մէջ՝ մի և նոյն կերպով պիտի մընայ։ ես ընդ յեղ եմ դնելոյ է կարաց աշխարհի։ Բարոյականին ոչ արդէն կայ և ոչ անցեալ կամ ապագայն։ Ամբ ու նոխնեաց բարոյականը դ Ա նոյն է։ զի բարոյականը Աստուծոյ էութեան վրայ հիմնեալ միայն մի կերպ արդարութեան և մի կերպ սիրոյ պայմանն է։ որ Աստուծոյ հետ և Աստուծոյ պէս անշարժ է։ Ղեւտացի կնոջ բարոյական պատուոյն պաշտպանութեան համար բացուած պատերազմը ինչ որ եր Հրէաստանի մէջ Բենիամինի ցեղին դէմ, նոյն և մի եր Լուկրետեայ պատուոյն համար Հռոմի մէջ բացուածը Տարկուինեանց դէմ։ զի բարոյականը ոչ միայն ժամանակ չխարեր, այլ և ոչ իսկ տեղ, ազգ կամ ժողովուրդ։ զի մարդիկ ի՛նչ, ե՛րբ և ո՛ւր ալ լինին՝ բացարձակի ծնունդ են։ և իրեանց բարոյականն ալ նոյնպէս բացարձակապէս անխախտելի է։

Կեղեւները կ'ինան, ոստեր կ'ընձիւղեն, պտուղներ կը հասուննան, սակայն այս տարբեր երեւոյթները կերպացնողը՝ նոյն և մի արեգական ճառագայթն է։

Պիտի գրեմք։

ԱՍՈՂԻԿ

Ա Ռ

ԳՈՂԳՐԻԿՆ ՄԱՐԻԱՄ

—=—

Այդքան ինչո՞ւ զիս դու սիրես,
Ո՛չ չաքար տամ քեզ ո՛չ ոսկի.
Գարնան ծաղկունքն իմ շուրջ սըփռես,
Ոյց մէջ ծաղիկ մ'ես կենդանի.
Զըմեռն ալ շուրջս երգե՞ս, բուլբե՞ս,
— Դողցես բնութիւն վերածընի՞։

Ցիս յանկուցիչ, ա՜հ, ի՞նչ ունիմ.
Ի՞նչ որ չունիս, ա՛ն բաժին իմ —
Թախիծ, ալիք, դէմք ուրուատիպ։
Զբաղթայող, հրեշտակատիպ,
Դեռափրթիթ, թռչտուն Մառի՛ս,
Է՞ր յարած ես այդքան անձիս։

Քո՞ւն ես, կամ թէ հեռուն ի խաղ,
Երբ ձայնս ի տանդ լըսուի խաղաղ,
Աչքերդ կամ թևերդ իսկոյն բանաս,
Եւ հրընուագի՞ն յիմ գիրկ սլանաս։
Համբոյրներովդ այտերս այրես,
Հարցումներովդ հոգիս խռովես
— Սըրտիս գաղտնեաց գո՞ղ գիտակ ե՞ս . . . —
Մանո՞ւկ ես դու, հարցո՞ւկ ես դու,
Մարիա՛մ, գընա՛, գընա՛ հեռու . . . ։

— Ո՞ Տէր, ո՞ Տէր, մանկունք այսօր
Մեծաց չափ մերթ, ա՜հ, գիտեն խոր։ —
Գեղանձնեայ, ճոխ, զըւարթափայլ
Երիտասարդք կոչեն Մարիամն։
Այլ իմ ճակատ բարձր ու մըռայլ
Աղէտ հրապոյր մատաղ մանկան։
Մերդ ու շաքար, վարդ ու դոհար,
Ամեն բանէ նախընտրարար
Թընդրէ, սիրէ զիս Մարիամիկ,
Այն սըլարլի՞, այն սոսկալի՞,
Թորհըրդաւոր, ադաւոր աղջիկ։

— ԳՐԱՄՊԷՐ ԱՏՈՄ

ԱՅԼ ԵՒ ԱՅԼԻՔ

—o—

Շանց Արուեստահանդէս. — Շան կարդալ սովրեցնել. — Պ. Գըմպըրլանտ եւ իւր գուշակողական փորձերը։

—

Մայիս 28ին, Բարիզ, Թիւիլրիի պարտէզին մէջ շանց Արուեստահանդէս մը տեղի պիտի ունենայ։

Մարդս առաջնորդ անուան տակ ճանչցուած շունները գլխաւոր տեղ մը պիտի գրաւեն սոյն Արուեստահանդէսին մէջ, եւ արժան է որ այդպէս ըլայ, քանի որ կոյրերու ծառայող այդ շուներ ընդհանրապէս խիստ հանճարեղ են։

Ոմանք կիթառ կը զարնեն, այլք աքանչելի պարեր կը խաղան, շատեր իրենց տիրոջ համար մուրալ կերթան զարմանալի յաջողակութեամբ, մինչեւ իսկ ամեն տեսակ գէշ վարմանց ենթարկուիլ յանձն առնելով՝ ամեն դուռ կը բաղխեն։ կան եւս շուներ որք երբ իրենց տէրը գինետունէն վերադառնալու ուշանայ, կ'երթան զայն հագուստէն կը քաշեն, եւ թոյլ չեն տար, մինչեւ որ դուրս չելնէ։

Պէտք է խոստովանիլ թէ բոլորովին անիրաւ չէ այն մարդատեացն, որ խնդրոյ տակ եղած չորքոտանիին վրայ խօսելով՝ ըսած է։ «Քանի տեսնեմ զմարդիկ, այնքան կը յարգեմ շուները։»

* * *

Շան կարդալ սովրեցնել որքա՞ն անհաւատալի կը թուի։ եւ սակայն Անգլիացի գիտուն մը, Պ. Ճոն Լըպոգ, այդ մասին յաջողելու մեծ յոյս ունի եւ, իրաւ է թէ, մինչեւ ցայսօր ըրած փորձերն ալ խիստ յուսատու են։

Ահա ինչպէս Պ. Լըպոգ ձեռնարկած է իւր նորօրինակ ուսուցման։

Երկու յար եւ նման տուփեր առած է, մին պարապ, միւսն ընտիր ուտեստով լի։ առաջնոյն վրայ մաքուր թուղթ մը փակցուցած է, երկրորդին վրայ ալ նմանօրինակ թուղթ մը, բայց վրան գեղեցիկ տառերով ֆոոդ (ուտեստ) բառը գրուած։

Իւր շունը մէկ քանի օրէն կրցած է երկու թղթերը զանազանել, եւ առանց մէկ միոյն վրայ գրուած բառին նշանակութիւնը հասկնալ։

Պ. Լըպոգ, իւր այս առաջին փորձին յաջողիլը տեսնելով, վրան ֆոոդ գրուած թուղթը, նմանօրինակ բայց անդիր յիսուն թղթերու հետ խառնած է. զարմանալի՛ բան. ամեն անգամ որ շունն անօթութիւն զգար, այդ ծրարին մէջէն գրով թուղթը կը զատէր, եւ տիրոջը կը ներկայացնէր։

Ապա Պ. Լըպոգ դարձեալ երկու տուփ առնելով, միոյն վրայ ֆոոդ, իսկ երկրորդին վրայ կոոդ (լաւ) գրած է, եւ սոյն վերջնոյն մէջ համադամ կտորներ դրած է։ իւր շունը կրցած է մէկ քանի օրէն կէն եւ ֆին տարբերութիւնը ճանչնալ։

Եթէ Պ. Լըպոգ շատ հետեւորդներ ունենայ, ոչ միայն շանց Արուեստահանդէս բանալ, այլ եւ շանց ճեմարան իսկ հիմնել հարկ պիտի ըլայ։

* * *

Պ. Սթիւարտ Գըմպըրլանտ հռչակաւոր Սկովտացի մ'է, որ կը պնդէ թէ ինք զարմանալի կարողութեամբ մ'օժտեալ է, զոր ֆոոլէնէ կոբոդոնիէն կանուանէ։

Պ. Գըմպըրլանտ, որ այժմ Բարիզ, Յամաքային Օթեանը կը բնակի, իւր սոյն զարմանալի կարողութեան վրայ ճաշակ մը տալու համար, ապրիլ 22ին իւր չքեղ եւ ընդարձակ սրահը կը գումարէր Բարիզու հայ-լայֆին ներկայացուցիչները, դիւանագէտներ, երեսփոխաններ, ծերակոյտի անդամներ, արհեստագէտներ, գրագէտներ, ի մէջ այլոց Ալէքսանդր Տիւմա որդին, աւստրիական դեսպան Հուայսս կոմսն եւ տիկինը, գերմանական դեսպան Հոհէնլոհէ իշխանն եւ տիկինն, յունական դեսպան Մավրոգորդաթօ իշխանն եւ տիկինն, Էրնէսթ Տօուէ, ծովային գործոց նախարար Բէյրոն ծովակալը, Բիւէր Վէրոն եւ այլն, եւ այլն։

Պ. Գըմպըրլանտ երեսուն տարեկան անձ մ'է համակրալից դէմքով, խարտեաշ, երկայնահասակ, բարեձեւ, եւ եռանդուն աչքերով։

Երբ ամբողջ հրաւիրեալք եկած են, Պ. Գըմպըրլանտ յոտին կանգնելով, կը յայտարարէ թէ իւր գուշակողական փորձերը գերբնական յատկութիւն մը չունին բնաւ, թէ բացարձակապէս գիտական են, եւ շաղակրատութեան չրջանակէն բոլորովին դուրս։ կը խոստովանիմ, յարած է, թէ չեմ կարող միշտ յաջողիլ։ զի, որպէս զի յաջողիմ, այն անձինք՝ որոնց հետ փորձերս կ'ընեմ, անյողդողդ կերպով մտքերնուն մէջ ունենալու են այն առարկան, զոր ընտրած են եւ զոր գուշակելու եմ։

Սոյն հակիրճ բանախօսութիւնն ընելէ վերջ, Պ. Գըմպըրլանտ աչքերը կապել տալով, հանդիսականէ մը կը խնդրէ որ սրահին մէջ գտնուած առարկաներէն մին միտքը պահէ։ այդ անձին մէկ ձեռքին յեռանկիւնը քանի մը վայրկեան իւր ճակատին դնելէ։ այդ ձեռքն իւր ձեռաց մէջ սեղմելէ յետոյ, կ'երթայ եւ միտքը պահուած առարկան հոգիսահար, դիտակ, ժամացոյց, վերջապէս ինչ որ ալ ըլլայ կը գտնէ։

Սոյն փորձը մէկ քանի անգամ կը կրկնէ։ բայց մէկ անգամուն չյաջողիր. այդ անգամուն գրագէտ մ'էր, որ առարկայ մը միտքը պահած, բայց անյողդողդ կերպով չէր մտածած անոր վրայ, հաւանականաբար խելքը ներկայ եղող ապրեներէն միոյն տալով։

Ապա Պ. Գըմպըրլանտ կը խնդրէ Հոհէնլոհէ իշխանէն որ իւր դուրս ելնելէն վերջ, իւր պղպատին ասեղը պահէ։ զերմանական դեսպանը կ'երթայ զայն թիկնաթոռի մ'ետին կը խոթէ, եւ դուրս ելնելով կը բերէ Սկովտացին, որ զայն ուղղակի կ'առաջնորդէ այն տեղն, ուր կը գտնուէր պահուած առարկան։

Հարկ է ըսել թէ մէկ քանի հանդիսականք եւս Պ. Գըմպըրլանտի հետ դուրս կ'ելնեն, ապահով ըլլալու համար թէ դեսպանին չարժումները դուրսէն չպիտի տեսնէր։

Սոյն փորձին վրայ սոսկալի ծափահարութիւնք կը տեղան ի պատիւ տանտիրոջ։

Յետոյ Պ. Գըմպըրլանտ կը յայտնէ թէ ինք կարող է անձի մը ձեռքերը չօշափելով միայն, նոյն պահուն ունեցած տկարութիւնն հասկնալ։

Հոհէնլոհէ իշխանուհին այդ փորձն իւր վրայ ընել տալու կը բարեհաճի, եւ Սկովտացին անոր ձեռքերը բռնելուն պէս, կը յայտարարէ թէ կոկորդի ցաւ ունի, ինչ որ կատարեալապէս ճիշդ կ'ելլէ։

Պ. Գըմպըրլանտ դարձեալ սրահէն կը մեկնի մէկ քանի հանդիսականներու հետ ընկերացեալ։

Իւր բացակայութեան միջոցին հանդիսականներէն մին առարկայի մը վրայ կը խորհի, զոր ներկայ եղողներէն մին իւր վրայ կը կրէ, եւ մտքէն կանցունէ որ այդ առարկան այն ինչ անձին տրուի։ Տանուտէրը ներս կը մտնէ, եւ մի եւ նոյն եղանակաւ գուշակելով, այդ առարկան առաջնոյն վրայէն կ'առնու, եւ երկրորդին կը տանի։

Վերջին անգամ ըլլալով, պարոն մը, նորա բացակայութեան միջոցին, բանալի մը շատ մը տեղերու կը դպցնէ, եւ ապա դաշնակի մը ներքին կողմը կը պահէ։ Պ. Գըմպըրլանտ ներս կը մտնէ, եւ կը ցուցնէ այն տեղերն, որոնց բանալին դպցուած է, եւ դաշնակին մէջէն կը հանէ զայն։

Պ. Գըմպըրլանտ այսպէս վերջ տալով իւր փորձերուն, դարձեալ խօսք առնելով կը յայտարարէ թէ՝ սոյն գուշակիչ կարողութիւնը բնականէն ունէր, եւ թէ աշխատութեամբ զարգացուցած էր զայն։ ապա, ջերմ շնորհակալիք կը յայտնէ հանդիսականներուն, որք հաճած էին իրենց մեծաչուք ներկայութեամբ պատուել սոյն փոքրիկ հանդէսը։

Ամբողջ հրաւիրեալք փոխադարձ շնորհակալիք կը յայտնեն Պ. Գըմպըրլանտի, իւր յաջողութեան համար բարեմաղթութիւններ կ'ընեն, եւ զոհ ու զուարթ կը մեկնին։

Կէս մը կայ սակայն, որ գիտնոց հետաքրքրութիւնը շարժելու է, եւ զոր բոլոր հանդիսականք ակներեւ տեսած են։ սա է թէ՝ Պ. Գըմպըրլանտ, փորձերն ըրած միջոցին, ուղեղային մեծ յոգնութիւն մը կը կրէր, ջղային զորութիւնն արագօրէն կ'սպառէր, զի չափազանց կը քրտնէր, մանաւանդ ճակտէն եւ ձեռքերէն։

ՎՕԼԸՐՕ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Կրօն. Ժողով Ազգ. Կեդր. Վարչութեան

—o—

Կրօնական ժողովն նկատելով որ առանց Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր ըստ օրինի նախապէս յանձնարարեալ լինելու՝ այլ և այլ տեղերէ և անձերէ խնդիրներ և աղերսագրեր կը մատուցուին ուղղակի Կրօն. Ժողովոյ, և ասոր անտեղութիւնք կրնան ծագիլ, այս երկուշաբթի առաւօտ գումարման մէջ միաձայնութեամբ որոշեց միանգամ ընդ միշտ ի նկատ չառնուլ այսուհետեւ այն ամեն խնդիր, որ նախապէս յանձնարարեալ չէ նորին Բարձր Սրբազնութեան կողմանէ, և իւր այս որոշումը ծանուցանել միանգամայն Ազգային լրագրաց միջոցաւ ի գիտութիւն թէ եկեղեցական և թէ աշխարհական անձանց։ (ԿՆԷ)

ՄԻԱՑԵԱԼ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

—o—

Շնորհակալութեամբ կը ծանուցանենք թէ, հետեւեալ նուիրատուութիւնք եղած են Հայոց Միացեալ ընկերութեանց։

	Ադրբ. դ.
Իւսկ. Պատ. Մասնաճիւղէ	1720
Եէնի-Քաբուլ Պատ. Մասնաճիւղէն	650
Զատկական տօնի առթիւ Օէնը-Դարբուլ սպասպցոյ մէջ հանդանակեալ ձեռամբ տեղւոյն Պատ. Մասնաճիւղէ	500
Նոյնպէս Զատկական տօնի առթիւ Ռօտոսթոյի եկեղեցեաց մէջ հանդանակեալ ձեռամբ տեղւոյն Պատ. Մասնաճիւղէն	324
Գում-Գարբուի Մայր-եկեղեցւոյ մէջ հանդանակեալ	64
Ռօտոսթոյի հողագործաց ազգօգուտ ընկերութենէ նուիրեալ ձեռամբ տեղւոյն Պատ. Մասնաճիւղէն	132
Զմիւռնիոյ ազգայիններէն Մեծ. Սահակ էֆ. Ալեսիքեանէ ի յիշատակ իւր հանգուցեալ Ազնուազարմ տիկնոջ Նուիրեալ տարեկան նպաստ ձեռամբ Մեծ. Միքայէլ էֆ. Մոմճեանի	200

Ի դիմաց Հայոց Միացեալ Ընկ.
Տնօրէն Ժողովոյ
Վասն Ատենադպրի Ատենապետ
Յակոբ Յ. Թաշճեան Գ. Սարգիսեան

Կ. Պոլիս 19 ապրիլ 1884

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԹՐԱՄՈՒՅՑԻ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ

Ա Զ Դ

1884 ապրիլ 1էն մինչեւ 30 գոյացած հասոյթք.

	մնական	օրական
Պէշիքթաշի գիւղ	175,335	5,844 50
Պոլսոյ գիւղ	142,057 25	4 705 24
Շեշլի »	209,368 75	6,978 96

2 մայիս 1884 Ընդհ. Տնօրէն
Կ. Պոլիս Ա. ԹՐԻԻԼԷ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳԵՂԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

«Փարիզեան Գեղագրութիւն»ը ժամանակէ մ'ի վեր սպառած լինելով այս անգամ նորա զգալի պակասը լցնելու եւ ազգային վարժարանաց ուսանող մանկտւոյն ըստ ամենայնի օգտակար լինելու առաջադրութեամբ, հրատարակուած է «Հայկական Գեղագրութիւն»ն՝ յորում կ'ամփոփուին գործածական եւ զարդարուն ամեն տեսակ գրեր՝ վայելչագեղ յարմարութեամբ, նաեւ Ֆրանսերէն զանազան գրեր՝ իրարու կարեւոր յաւելուած։

Հակառակ թղթին ազնուութեան եւ վիմագրութեան գեղեցկութեան տարուած խնամոց՝ խիստ աժան գնով կը վաճառուի 5 ղրշ։

Կը գտնուի մասնաւորապէս Ռուսական եւ Կովկասեան գրատուներն։

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
Կ. Ս. ԻԻԹԻՒՃԵԱՆ

ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ

Ս. ԵՐՈՒՍԱՂԻՄԱՑ ՊԱՐՏՈՒՑ ԲԱՐՁՄԱՆ
ՑԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎՈՅ
ՈՒՂՂԵԱԼ
Ա Ռ
Ս. ԵՐՈՒՍԱՂԻՄԱՑ ՊԱՐՏՈՒՑ ԲԱՐՁՄԱՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐՈՒ
ՔՆՆԻՉ ՑԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎՆ

(Շարունակութիւն և վերջ)

«Ցանձնաժողովս միշտ ազգին օգուտը տեսակէտ ունենալով՝ պատրաստ է յօժարակամ յարգել նորա որոշումները։»

16 մարտ 1884.

Ահաւասիկ, Վսեմ. Ատենապետ Տէր, Ցանձնաժողովոյս պաշտօնին վերաբերեալ գործառնութեանց ամփոփումնքն, զորս՝ ըստ խնդրանաց քննիչ Ցանձնաժողովոյդ՝ տեղեկագրելով, թէ և կը յուսանք թէ կըրցանք ի վեր հանել այն պարագայներն, որք արգելք և խոչընդոտ եղած են Ցանձնաժողովոյս պաշտօնին անել վիճակին, բայց ստիպուած ենք միւսանգամ եւս նշել, թէ ձեռնարկուած հանգանակութեան անյաջողութեան առաջին և գլխաւոր պատճառն նպաստն և քաղաքական ազգային պաշտօնական մարմնոյ անպարբերութիւնն եղած է (անշուշտ գիտենք յարգել բացառութիւնները). վկա՛յ են առ այս անպատասխանի մնացած մեր բազմաթիւ նամակները, որպէս պիտի տեսնէք ներփակեալ ցուցակն, զոր ի վեր անդր յիշեցինք. վկա՛յ են մեր թղթակցութիւնք և արձանագրութիւնք, որք —այս վերջիններն— կը պարունակեն Ցանձնաժողովոյս 94 նիստերու ատենագրութիւններն, և որք բաց են քննիչ Ցանձնաժողովոյդ առջեւ։

Կը հաստատենք թէ կան նաեւ ուրիշ մի քանի պատճառներ. բայց փորձառութեամբ կ'ըսենք թէ առանք երկրորդական կը համարուին և չեն կրնար զօրութիւն ունենալ, երբ յիշեալ գլխաւոր պատճառը չլինիր ի դիմի։

Այս է մեր համոզումն, որ հիմնուած է մեր ստացած փորձառութեանց վրայ։

Տեղեկագիրս վերջացնելէ առաջ, Վսեմ. Ատենապետ Տէր, ներեցէք մեզ դիտել տալ, թէ Ցանձնաժողովս քննիչ Ցանձնաժողովոյդ կողմէն ցարդ առաջարկուած միջոցներու վրայ իւր կարծիքներն ու տեսութիւններն 4 ու կէս տարուան փորձառութեան վրայ հիմնելով յայտնելէ յետոյ, նոցա ընտրութիւնն կամ միւս անգամ փորձն միշտ Ցանձնաժողովոյդ տրամադրութեան թողուց, և չէր կրնար ուրիշ կերպ ընել, ըստ որում այդ միջոցներն Ցանձնաժողովոյս համար նոր չէին և արդէն իսկ իւր քննութեանց բովէն անցած էին։

Այսուհետեւ եւս եթէ քննիչ Ցանձնաժողովդ նոր միջոցներ ունի առաջարկելիք, Ցանձնաժողովս միշտ պատրաստ է իւր կարծիքներն ու տեսութիւններն յայտնել, երբ իրմէ պահանջուի. բայց այդքան փորձերէ յետոյ, ստիպուած է այլ եւս ձեռնպահ մնալ նոր միջոցներու և նոր փորձերու ընտրութեան մէջ։

Այսու ամենայնիւ, եթէ քննիչ Ցանձնաժողովն յաջողի գտնել և սահմանել, որպէս կը փափաքիմք, այնպիսի միջոցներ, որք ցարդ գործածուած միջոցներէ աւելի դիւրութիւն ընծայեն Ս. Աթոռն այդ պարտուց ծանր բեռէն ազատելու, և եթէ Ցանձնաժողովս համոզուի այդ նոր միջոցներու գործադրութեան, կը յայտարարէ թէ երբէք չպիտանար իւր աշխատութիւնն՝ որպէս ցարդ՝ ի սէր Ազգին և Ս. Երուսաղիմայ, երբ պահանջուի իրմէ։

Մնամք խորին յարգանօք
Ի դիմաց
Ս. Երուսաղիմայ Պարտ. Բարձմ.
Ցանձնաժողովոյ

Ատենադպիր Ատենապետ
Ա. Խ. ՋՈՒՆԴ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԿԻՒՄՇԵԱՆ

21 մարտ 1884
Կ. Պոլիս, Ղալաթիա

ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

Դրամագլուխ 1,852,000 Անգլ. ոսկի
Պահեստի դրամ 245,682 » »

LONDON AND LANCASHIRE

ԼՕՆՏՕՆ ԵՒ ԼԱՆԳԱՇԱՅՐ

Այս ընկերութիւնն չափաւոր գիներով ամեն կարգի վտանգաւոր ապահովութիւնք կընայ ընդունիլ, Բերայի, Ղալաթիոյ, Պօլսոյ եւ մօտակայ գիւղերու մէջ, գիներու եւ այլոց վրայ տեղեկութիւն ստանալ ուզողք պէտք է դիմեն առ

ԳՈՐԾԱԿԱՏԱՐ ԻԹՈՒՐՔԻԱ
Ր. Ֆ. ԲԱՈՒԹ
Ղալաթիա, Հալաճեան խան 16—17
ԴԵՐ-ԳՈՐԾԱԿԱՏԱՐ
Յ. ԱՍԱՏՈՒՐ
Կ. Պոլիս, Կամուրջի գլուխ, Եէնի-Ջամի 32

ՏՈՒԹՈՒՐ ՃԷԼԱԼԵԱՆ

Պատիւ ունի ծանուցանել արգոյ հասարակութեան թէ իւր յաճախորդաց ամեն կերպով ուխտութեան ամենաւոր համար այս անգամ իւր հիւանդ ընդունելու տեղը փոխադրած է Ղալաթիա, Քօմիսիօն խանի դրան դիմացը, Խավեար խանի դրան կից թիւ 13 տունը, ուր ամեն օր պիտի գտնուի, կէսէն օրէրն ալ առաւօտէն մինչեւ երեկոյ, Գաղղիական, միզանցքաբորբոքման եւ ամեն կարգի ծննդական գործարանաց վերաբերեալ խնտեր դարմանելու՝ որք են իւր մասնագիտութիւնն։

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՍԷՐԻՈՒ

ԻԼԱՆ

Իքինճի օրտուն հիւմայունքն մէրքէզի օլան Լյտիրնէ իլէ Ճէսրի Մուստաֆա բաշա վէ Քըրք Քիլիսա Դըրնօվանքդ Լիւլէպէրդոս Տիմէթօգա Օրթաքէօյ Էսքիճէ Տարբտէրէ Կէլիպօլը վէ Քէշան մէվգիլէրինտէ պուլունան վէ պուլունաբբլաճագ ճինոտուի ճէնապը միւլիքեանէ իլէ հայվանաթ մերիյէ լազմէսի իշուն իւշ եիւզ սէնիսի հազիրանէ իպթիտասընտան իթիպարէն պիր սէնէ զարֆընտա լիւզումի օլաճագ օն տէօրթ գալեմ էրզաք վէ մահրուգաթ միւպաեա օլընաճաղընտան իթայա թալէպ օլանլարը ինվազիմաթ ումումիէ տայրէսինէ կէլմէլէրի։

19 Նիսան 1300 2

ԻԼԱՆ

Պէշինճի օրտու մէրքէզի օլան Շամշէրիֆտէ պուլընան վէ պուլընաբբլաճագ ասաքիրի շահանէ իչուն պիր սէնէ զարֆընտա լիւզումի օլաճագ օլան էրզագտան տախիլի կիւշթը պէհէր գըյէսի աթիդի տօգսան պէշ վէ խարիճի կիւշթը իւշ եիւզ օթուզ պէշ վէ բուգէնի սատէնին պէշ եիւզ տօքսան պէշ վէ շէքէրին իքի եիւզ սէքսան բարայա շէրաիթի մուգարբէ. ըէսիլէ թալէպի էօհտէսինտէ օլուպ իթայա թալէպ օլանլարըն լէվազիմաթը ումումիէ տայրէսինէ կէլմէլէրի։

11 Նիսան 1300 2

Ի Լ Ա Ն

Ասաքիրի շահանէ իչուն, հաֆթատա իքի տէֆա վերիլմէք իւզրէ միւպայեա օլունաճագ օլան ԵՕՂՈՒՐՏԸՆ շէրայիթի մուգարբէրէսի պէճհ իլէ, պէհէր գըյէսի ալթմըշ տէօրթ փարայա թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ, իշպու Նիսանը բուսինին 24 ինճի սալը կիւնի գարարը գալթիսի վերիլէճէկինտէն վէ 25ինճի շարշէնպէհ կիւնի տախլի թէգարբիւր իտէն ֆիյաթտան եիւզտէ պէշ թէնգելի գապուլ օլունաճաղընտան, իթայա թալիպ օլանլարըն լէվազիմաթը ումումիէ տայրէսինէ կէլմէլէրի։

19 Նիսան 1300 2

ՆԻՐԹ ՆԻՆԵԿՈՒԹԻՒՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒԹ

ԸՆԴ ԹԷՂ ԱՆԳԼԻՈՅ, Կ. ՊՕԼՍՈՅ ԵՒ ՕՍԿՈՍԻ

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ ՈՐԴԻՒ ԵՒ ԸՆԿ.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ալլանս	2,000	Լէքանդրս	4,500
Անճելս	3,000	Մարինոս	4,300
Աբէս	1,300	Մարսոլին	2,500
Գասանս	3,500	Մէլս	2,000
Գէրտինս	2,200	Նէրս	2,000
Գրանդ	2,000	Օրէլս	5,000
Գէյրս	2,600	Օբլանս	3,000
Գալլէոս	2,500	Օդրանս	4,500
Գոմէս	2,100	Օդրս	2,000
Գարս	2,000	Բուլֆէթ	1,200
Գոմս	2,700	Բուլէմ	3,200
Տէրս	2,500	Բանդէր	1,700
Տոմնս	1,800	Քէրս	2,800
Տրատս	2,600	Ռուլէս	4,400
Էրարս	2,600	Ռիալս	3,200
Ֆուլտն	800	Ռօլլզ	3,000
Ֆէրս	1,700	Ռանտս	5,500
Ֆլանինս	1,600	Ռոմէս	3,500
Կուլէնս	3,500	Սալբրս	4,000
Կէրտանս	2,200	Սոֆֆս	2,000
Կոզ	1,800	Սէլէնս	2,000
Կրոֆտս	2,200	Սորինս	4,300
Հանս		Թոմաս	1,200
Հէրս	2,000	Թ. Ռոբըրթ	3,000
Հէրսէլս	3,000	Թէյլէր	1,300
Հէմպէրդ	1,200	Թուլէս	2,800
Ճէնս	2,300	Քանդս	3,600
Քէլս	2,000	Նէրս	3,600
Քոնս	2,200	Զէնդր	1,000
Լէս	2,000	Զէրս	140

Քանին չոգենաւը, նաւ. Հորնսպի, մայրաքաղաքս հասաւ եւ իւր բեռը պարպելէ յետոյ Օռէսա պիտի երթայ։

Քոնս չոգենաւն ապրիլ 26ին Անգլիայէն մեկնեցաւ Կ. Պոլիս եւ Օռէսա երթալու համար, եւ մայիս 13ին ասա կ'սպասուի։

Ո-ղջոյներս համար ամեն դէպքերնիդ կ'ընծայուի.

Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ ՖՐԷՏԷՐԻՔ ՀԻԼՏ
Գործակալ
Թիւ 17–18, Քիւչիւք Միւլէթ խան
Ղալաթիա։

Ն. ԲԱՔԷ ԷՆԷ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Մարսիլիայէն Ի Բոնիէ դէպ՝ կանոնաւորապէս բանող

Մեկնում Մարսիլիայէն ամեն տասն եւ հինգ օրն անգամ մը չորեքշաբթի օրերը։

Ո-ղջոյն Ի պրէ սուվ-օրս-Ռիւն

Մարսիլիա երթալիք յառաջիկայ շոգենաւն է Լ'Աբդին, որ պիտի մեկնի մայիս 5 իրիկուան ժամ 4ին։

Նաւողչէքի, ուղեւորութեան եւ այլ տեղեկութեանց համար

Դրսոյ առ գործակատարն
ԹԻՆԻՈՔԷ ԲԸՊՈՒԼ
Մաստանէ փողոց, թիւ 141

ՌՈՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Լիվերբուլէ Ի Մէյքերիական Ի Օռէսայ դէպ՝ բանող շոգենաւ

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Քանոբոս	4,200	Ոլէրթ	3,000
Ֆարս	4,000	Նէբրնէ	3,000
Օսմանլի	4,000	Բէրա	3,000
Սէսսարիա	3,250	Ադլանդէ	1,700
Թէպէ	3,250	Լօրնա	800
Մակսալա	3,250	Օլինթա	800
Մարէոմնի	3,250	Սէսիլ	700

Օսմանլի շոգենաւը, նաւ. Ուիլսոն. Լիվերբուլէն ասա հասաւ ընդհանուր վաճառքով։

Վերոյիշեալ շոգենաւք չքեղապէս յարդարուած են ճանապարդներու համար։

Դիմել առ Ժ. Թ. ՈՒԻԹՈԼ եւ ԸՆԿ.
Գործակատար
Մէյտանլըգ փողոց, Պոլիս
Ցնօրէնութիւն, Լիվերբուլ,
ՃԷՅՄՍ ՄՈՍ եւ ԸՆԿ.
31, Ճէյմս Սգրիդ, Լիվերբուլ
Գործակալներնիս

Ալեքսանդրիա	Ռ. Ճ. Մոս եւ Ընկ.
Ալժէ	Է. տը Լաքրուա
Պէրութ	Լէվի, Ֆրանք եւ Ընկ.
Կ. Պոլիս	Ճ. Վ. Ուիթոլ եւ Ընկ.
Դարդանել	Է. Կրէչ
Ճիպրալթար	Սմիթ, Իսմոի եւ Ընկ.
Մալթա	Սմիթ եւ Ընկ.
Զմիւռնիա	Ռ. Ուիթոլ եւ Ընկ.
Շիրա	Ն. Ռ. Բէդրոբուլոյ

ՔՈՒԻՆ

Ապահովութեան ընկերութիւն հրդեհի դէմ

Գիներու եւ այլ տեղեկութեանց համար պէտք է դիմել առ

Ժ. Թ. ՈՒԻԹՈԼ եւ ԸՆԿ.
Կ. Պոլիս, Մէյտանլըգ փողոց

կամ Ղալաթիա, Ատա խան թիւ 9։

ԲԱԲԱՅԱՆԻ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Լիվերբուլ, Մէյքերիական Ի Օռէսայ դէպ՝ կանոնաւորապէս բանող

ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Անուանք	Թոնոյ	Նաւապետք
Այա Սոֆիա	3,000	Զրքս
Աբարտ	2,500	Ռոբերս
Աբէտրա	2,500	Քրուիքշանք
Լատնիա	2,500	Ուիլքս
Մասէդոնիա	3,500	Մարշ
Բոսֆէրա	2,800	Ֆօթբրհիլ

Այա Սոֆիա շոգենաւը, Օռէսայէն եւ կաւ ի մօտոյ Լիվերբուլ երթալու համար։

Մասէդոնիա շոգենաւը մայիս 14ին Լիվերբուլէն ասա կ'սպասուի։

Այս շոգենաւք կէն թամարդներ ալ ունին։

Ընկերութիւնն օրինաւոր գներով վաճառք կ'ընդունի Եւրոպական երկիրներու եւ Ամերիկայի համար։

Ամեն դիւրութիւն եւ հանգստութիւն կը տրուին ուղեւորաց։

Դիմել առ ԴԱՆԻԷԼ, ԲԱԲԱ ԵՒ ԸՆԿ.
Գործակալ

ՖՐԷՏ. ԼԷՅԼԱՆԴ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Ոչ կանոնաւորապէս կը բանին Լիվերբուլէ Ի Աբերտիլէյ դէպ՝.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ամերիական	2,500	Ֆալմէրան	3,700
Ալ ղասան	2,500	Ֆալմէրան	3,700
Անգլոսաքսական	2,500	Ֆալվան	3 700
Ամերիական	2,500	Իսդրիան	5,500
Արապիան	3,700	Իլլէրիան	4,500
Պավարիան	6,000	Իսդրիան	5,500
Պոլէմոսիան	6,000	Լէսպեան	2,200
Քոսմիլեան	800	Լիկոբեան	2,500
Սայրենեան	2,000	Լէսպոս	800
Տորոյ	700	Օբրոյ	700
Էմիքէլ	3,700	Բէրսիան	3,800
Ֆասլան	3,700	Վալենսիան	6,800
Ֆալէրնեան	3,700	Վալէնսիան	6,800

Ամերիական չոգենաւը, նաւապետ Ռիչարտս, Լիվերբուլէն ասա հասաւ եւ ի մօտոյ դարձեալ Լիվերբուլ պիտի ուղեւորի Զմիւռնիոյ ճանբով։

Շաբաթական չոգենաւներու նոր գիծ մը հաստատեցաւ Լիվերբուլի եւ Պոսդընի միջեւ, եւ ստորագրեալս հեղուկէ զատ ուրիշ վաճառք կ'ընդունի օրինաւոր սակաղներով։

Ո-ղջոյներս համար ամեն դէպքերնիդ կ'ընծայուի.

Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ ԷՏՈՒԱՐՏ ԼԱՖՈՆԴԷՆ
Գործակալ
Թիւ 34, 35, 36, Եէնի Միւլէթ խան, Ղալաթիա

Նաւատեարք, Պարոնայք Ֆրէտ. Էյլանտ եւ ընկ. Լիվերբուլ

Գործակալներնիք

Կ. Պոլիս, Էտուարտ Լաֆոնդէն.
Ճիպրալդար, Պ. Պ. Քարվըր Եղբարք.
Ալեքսանդրիա, Կ. Լ. Վահման եւ ընկ.
Մալդա, Ա. Քամիլերի.
Շիրա, Ա. Մ. Մավրոկորտադոյ.
Զմիւռնիա, Պ. Ուիդոլ եւ ընկ.

ՓԻԱՆԱՐՏ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Ոչ-փոքր դոնի մ'անգամ կը բանին Լիվերբուլ Ի Մէյքերիական դէպ՝.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Օրանթ	7,000	Մալթա	3,000
Ադրիա	3,000	Մարոսիա	2,500
Ալբէրտ	3,000	Նարվ	2,500
Գրանթ	4,600	Բալտիք	5,000
Պրիվէ	3,800	Բալթիք	3,200
Պուլուտ	2,500	Բալթիք	3,000
Պէյնիզ Քոյն	1,200	Սերվիա	7,800
Սկիպլանդ	5,000	Սիրիա	4,600
Քարպանդ	4,700	Սարմատիա	3,000
Շերտոսի	2,000	Սամարիա	3,000
Տեմբրա	2,500	Սիրան	3,000
Կուլէա	4,000	Թրիքա	3,000
Քէրոսը	2,500	Թրինիդատ	2,500
Մարոնի	3,000		

Մարոտոյ չոգենաւը, նաւապետ Քէյ, մայիս 4ին Լիվերբուլէն ասա կ'սպասուի։

Սարտագրեալս արտօնութիւն ունի հանբարդ եւ վաճառք ընդունիլ Նիւ Եորքի եւ Պոսդընի, ինչպէս նաեւ Միացեալ-Նահանգաց ուրիշ կողմերուն համար՝ օրինաւոր սակաղներով։

Դիմել առ

ԹՈՄԱՍ Զ. ՃՈՒԼԻ, Գործակատար.
Թիւ 1 Քիւչիւք Հալիլ փաշա խան
Ղալաթիա։

ԴԵՂԱՐԱՆ ԷՐՃԻԵԱՍ

ԵՒ ԶԿԱՆ ԻՒՂԻ ՄԵԾ ՄԹԵՐԱՆՈՑ

Եէնի ճամի Բօսթանէին դիմացը 12 թուով Դեղարանն այս անգամ Դեղարան Էրճիեաս անունով կը շարունակուի. ու մօտերս Նորվեկիացի ամենաընտիր ձկան իւղէն մեծ քանակութեամբ բերուած ըլլալով՝ օխայով ու տակառով կը ծախուի. նաեւ այլ եւ այլ ընտիր քօնեաքներ (ֆին շամբաներ) հատով եւ մտուկով կը տրուի։

Ցիշեալ Դեղարանն ամեն օր Տօք. Տաբրեան առտուները եւ Տօք. Այվազեան էֆէնտին կէսօրէն մինչեւ իրիկուն կը գտնուին։ 31

ՍԻՐՕ Է ՏՐԱԺԷ

ՏԻՒ ՏՈՒԹՈՒՐ ԺԻՊԷՐ

Փարիզի Սէն Լուի հիւանդանոցին բժշկապետ եւ Ֆրասայի բժշկական ճեմարանին անդամ Տոքթ. Ժիպէրի այս շուրջուն եւ շաքարն ամեն տեսակ մորթային հիւանդութիւններն եւ արեան ապականութենէ յառաջ եկած ելունդներն, խոյլերն ու վէրքերն հիմնապէս կը բուժէ եւ մինչեւ ցարդ գտնուած որ եւ իցէ դեղերու ազդեցութեան դէմ կեցող ախտերուն հետքը կը ջնջէ։

Շուրջպներուն բուժիչ զօրութիւնը շաքարներուն մէջ ալ ամբողջապէս կը գտնուի. եւ այս վերջինները մանր լինելուն պատճառաւ, դիւրագործածելի եւ ախորժահամ են, եւ յոյժ յարմար տիկնանց, ուղեւորաց եւ յոյնապէս դարմանուիլ չուզող անձանց։

Կը գտնուի Փարիզ, Քլէրի փողոց, 31, Պուլթիեի եւ Տէլօրիէ դեղարանն եւ ամեն դեղավաճառաց քով։ Կ. Պոլսոյ մէջ կեդրոնատեղին է Ղալաթիա մաքսատան դէմ, Պ. Զէրվաթիի վաճառանոցը։

ՍԻՐՕ Է ԼԱ ԲԱԹ ՏԸ ՎՕՔԼԷՆ

Հարբուխի, դումի, պրոնշիթի, հազի եւ կոկորդի հիւանդութեանց արագ դարման է սոյն շուրջուն եւ շաքարը։

Կը գտնուի Փարիզ, 31, Քլէրի փողոց, եւ ամեն գլխաւոր դեղավաճառաց քով։

Կեղծէն զգուշանալ։

ՊԻԻՔՍԻՆ ՏԷԼՕՐԻԷ

Գանկային մորթի տկարութիւնն եւ մազերու գունաթափութիւնն եւ անկումն արգիլող մաքրիչ եւ զօրացուցիչ Ջուր։

ԲՕՄԱՏ ՏԷԼՕՐԻԷ

Գլխու եռքի, թեւերն եւ մազերու անկումն արգիլող բօմատ։

Կը գտնուի Փարիզ, Քլէրի փողոց, 31, Տէլօրիէ դեղարանն եւ ամեն դեղավաճառաց քով։

ԿԱՐԻ ՄԵԳԵՆԱՑ

ՍԱՔՍՕՆԻԱ ԲԷՃԻԱ

ՍԱՅՏԸԼ ԵՒ ՆԱՈՒՄԱՆ

ORIGINAL SAXONIA-REGIA BEIGEL & NAUMANN, DRESDEN

Սոյն նշանաւոր մեքենային գանազան նմանողութեանց դէմ հասարակութիւնն ապահովելու համար, իւրաքանչիւր մեքենայի վրայ սոյն գործարանի նշանը դրուած է։

26—17

Գործակալ է Թորոս Էմ. Ի. ՄԷՐՃԱՆՕՖ

ԱՇԵՐԻ ՎԻԿՕՐԸ եղական դարման է հերաց ամեն տեսակ դժուարութեանց և սոյն նպատակին համար ծախուած ուրիշ բաղադրութիւններէ առաւել գոհ կ'ընէ գործածողները։ Մանաւանդ իգական սեռի գործածութեանն համար անհրաժեշտ է այս, քանզի կ'առատացնէ ու մետաքսանման փայլուն և կակուղ կ'ընէ գլխու կարծր մազը։ Որ եւ է պատճառաւ գունաթափ եղած անվրէպ իր նախկին գոյնին կը վերադարձնէ. անհաստատ մազը կը վերահաստատէ, թափածին տեղ նոր մազ կը բուսցնէ եթէ արմատը փճացած չէ քանզի բնութեան մէջ ոչինչ կարող է մազ բուսցնել երբ արմատը փըտած է), գլխուն ճերմակ թեփը չուտով կ'անհետացնէ։ Միով բանիւ բնական ու փայլուն մազի առատութեամբ գլխոյն զարդարուելովը գործածողը խիստ վայելչադէմ կերպարանք մը կ'ստանայ։ Մայրաքաղաքիս մէջ և այլ տեղեր բազմաթիւ գործածողք այսպէս կը վկայեն։ Անուշահոտ ջուր մ'է, շիշը կանանչ թուղթի մէջ ամփոփեալ է. դեղավաճառք և այլ շատեր կը ծախեն։ Այէրի Վիկօրը հարցնել պէտք է։ Գլխաւոր տեղին է Մինասեանի Ամերիկեան վաճառատունն ի Ղալաթիա Կոստանդնուպոլսոյ։

La VELOUTINE
PARIS
Poudre de Riz spéciale
PRÉPARÉE AU BENJOIN
Par CH.ᵉ FAY, Parfumeur
9, Rue de la Paix, 9 — PARIS
Ցանկալի Լուսանկարներ ամեն հոգեվարքներ

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

Ղալաթիա 21 ապրիլ.

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿՈՒԹԵԱՆ
(Օսմ. ոսկին 100 ղրուշի հաշուով)

Լոնտրա 3 ամիս, դրր.	110,15 առ Անգլ. լիր.
Փարիզ 3 » ֆր.	22,35 առ Օսմ. լիր.

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԵԹՂԹՈՅ

Օսմ. Քոնս. գոցուածքս բացուածքս	9,35
	9,32
կէս օրին	9,32
Եգիպտ. միաց. բաց. ոսկի	74,32
Բումելիի երկաթուղի	46,75
	Անգլ. լիր
Սօսիէթէ ժէնէրալ	4,10
» Օթօման	5,52
Կ. Պոլսոյ Գանքան	8,15
Քրէտի ժէնէրալ 6%	Օսմ. լիր 7,24
Փոխ. 1863 (Մուլ՝-՝) 6 %	Ֆր. 80,
» 1865 » 6 %	55,
» 1869 (Բինար) 6 %	49,
» 1872 (Գոն տիւ Թրէզոր)	17,75
» 1873 (Բինար) 6 %	44,
Լաւրիում	130
Թրամաւայ	Օսմ. լիր 290
Թղթադրամ	» 1700
Հէվալէսիդ	15
Բէրօր	

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՅ
(Օսմ. ոսկին 100 ղրշէն) Ղրշ

Անգղիական ոսկի	110 6
Գաղղիական »	87 24
Բոլ	90 10
Գրիմից	51 10
Գաւապան Թուղթ (գաբիք)	391
» արծաթ (նոր)	90 10
Մէճիտիէի տարբերութիւն	105 7
Վենսոց	102 20
Հինգնոց	102 20
ՓէՓուրգ	100 20

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ
Լոնտրա 2 մայիս.

Անգղ. Քոնս.	101 1/2
Օսմ. »	8 7/8
Փոխ. 1865	11
» 1869	9 7/8
» 1871	67 3/4
» 1872	17
» 1873	8 7/8
» 1877	80
Գանք Օթօման	16 7/8
Ռուս. փոխ. 73ի	94 3/4
Եգիպտ. միացեալ	65 3/4
» արտօնաւոր	89 3/4
Տայրա Սանիէ	89 3/4
Փոխ. Ռուչիլա	90
Փոխանակագիր Փարիզի վրայ	25,566

Փարիզ 2 մայիս.

Գաղղ. Քոնս. 3 0/0	78,27 1/2
» » 4 1/2 0/0	107,55
Օսմ. Քոնս.	8,97 1/2
Փոխ. 1865 Ֆր.	55
» 1869	50
» 1873	
Օսմ. Երկաթուղի	46, 37 1/2
Գանք Օթօման (գ. կ.)	675,75
Քրէտի Լիոնէ (գ. կ.)	555
Ռուս. փոխ. 5 առ 0/0 (1877)	96
» » Արեւելեան	
Իտալ. Քոնս.	95 92 1/2
Եգիպտ. միացեալ	542,50
Փոխանակագիր Լոնտրայի վրայ	25,13
	Վիէննա 2 մայիս.
Փոխ. Լոնտրայի վրայ	121,60
Բումելիի երկաթուղի	22,50

ԿԷՍ ՕՐ 4,56